

Sveriges säkerhetspolitik

Sammanfattning

Sveriges säkerhetspolitik syftar till att bevara fred och självständighet för vårt land, bidra till stabilitet och säkerhet i vårt närområde, samt stärka internationell fred och säkerhet. Sverige är militärt alliansfritt. Denna säkerhetspolitiska linje, med möjlighet till neutralitet vid konflikter i vårt närområde, har tjänat oss väl.

För framtiden är det tydligare än någonsin att säkerhet är mer än avsaknad av militära konflikter. Hot mot freden och vår säkerhet kan bäst avväjas i gemenskap och samverkan med andra länder. På det globala planet är det främsta uttrycket för detta vårt stöd till FN. Genom vårt medlemskap i EU deltar vi i en solidarisk gemenskap vars främsta syfte är att förhindra krig på den europeiska kontinenten.

Arbetet för en alleuropeisk fredsordning, där Sverige samverkar med samtliga organisationer och länder som delar våra värderingar och intressen, utgör en av hörnstenarna i svensk politik. Vårt medlemskap i EU är det främsta instrumentet för detta jämte vårt engagemang i OSSE, deltagande i Euro-atlantiska partnerskapsrådet (EAPR) och Partnerskap för fred (PFF) samt vårt omfattande bilaterala och multilaterala engagemang.

Sverige och alla andra medlemsländer verkar för att förstärka och utveckla sin politiska solidaritet, även inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottet välkomnar att EU som en del av detta arbete bygger upp en sammanhållen civil och militär krishanteringsförmåga, som ett komplement till diplomatiska, ekonomiska och biståndspolitiska verktyg.

Ingen stat kan på egen hand bekämpa terrorismen. Ett nära samarbete mellan stater och internationella organisationer är en nödvändig förutsättning för att garantera såväl staters som individers säkerhet. Utskottet delar regeringens uppfattning att FN, genom sin unika legitimitet och nära nog universella medlemskrets, står i centrum för kampen mot terrorismen. En samsyn råder om att alla de instrument som det öppna samhället disponerar skall kunna användas i denna kamp, och inom ramen för EU har Sverige ingått viktiga överenskommelser om harmonisering av lagstiftning för att underlätta europeiskt samarbete mot terrorism.

Det strategiska partnerskapet mellan EU och Nato inom krishantering – främst manifesterat genom Berlin plus-överenskommelsen och Pragöverenskommelsen (Prague Capability Commitment, PCC) – har medfört att relationen mellan EU och Nato har stärkts. Utskottet delar regeringens bedömning att Sveriges relationer till Nato kommer att ha en nära koppling till EU:s relationer med alliansen.

Utöver detta behandlar utskottet frågor rörande spridningen av massförstörelsevapen, hiv/aids som säkerhetspolitiskt hot, genderperspektivet kopplat till FN-resolution 1325, USA, Sveriges närområde, Ryssland och Kina.

Till betänkandet är fogat 9 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	6
Redogörelse för ärendet.....	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Bakgrund.....	9
Utskottet.....	10
Säkerhetspolitiska utgångspunkter.....	10
Propositionen.....	10
Motionerna.....	11
Övergripande strategi.....	11
Utskottets överväganden.....	12
Förenta nationerna (FN).....	13
Propositionen.....	13
Motionerna.....	14
Utgångspunkter.....	14
Stöd till offer för krig och konflikter.....	15
Konfliktförebyggande genom fredsstyrkor.....	15
Sveriges bidrag.....	16
Förebyggande av konflikter genom utbildning och försoning.....	17
Utskottets överväganden.....	18
Utgångspunkter.....	18
Stöd till offer för krig och konflikter.....	19
Konfliktförebyggande genom fredsstyrkor.....	21
Sveriges bidrag.....	22
Förebyggande av konflikter genom utbildning och försoning.....	24
Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE).....	27
Propositionen.....	27
Motionen.....	27
Utskottets överväganden.....	27
Europeiska unionen (EU).....	28
Propositionen.....	28
Motionerna.....	29
Utgångspunkter.....	29
Sverige och EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.....	30
EU:s grannskapspolitik.....	31
Kärnvapenfri zon i Europa.....	31
Utskottets överväganden.....	31
Utgångspunkter.....	31
Sveriges och EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.....	31
EU:s grannskapspolitik.....	33
Nato.....	34
Propositionen.....	34
Motionerna.....	35
Sverige och Nato.....	35
Utskottets överväganden.....	36
Den vidgade hotkatalogen.....	38

Propositionen.....	38
Motionerna.....	39
Den internationella terrorismen.....	39
Massförstörelsevapen.....	39
Minor.....	40
Hiv/aids.....	40
Utskottets överväganden.....	41
Den internationella terrorismen.....	41
Massförstörelsevapen.....	41
Minor.....	42
Hiv/aids.....	43
USA.....	44
Propositionen.....	44
Motionen.....	45
Utskottets överväganden.....	45
Närområdet.....	46
Propositionen.....	46
Motionerna.....	46
Överväganden.....	47
Ryssland.....	47
Propositionen.....	47
Motionerna.....	48
Utskottets överväganden.....	49
Kina.....	50
Propositionen.....	50
Motionerna.....	51
Utskottets överväganden.....	51
Reservationer.....	53
1. Säkerhetspolitiska utgångspunkter, punkt 1 – motiveringen (v).....	53
2. Förenta nationerna (FN), punkt 2 (m, fp, kd, c).....	53
3. Sveriges internationella insatser, punkt 3 (m, fp, kd, c).....	55
4. Sveriges internationella insatser, punkt 3 (v).....	56
5. Europeiska unionen (EU), punkt 5 (v).....	57
6. Nato, punkt 6 (fp).....	59
7. Nato, punkt 6 (v).....	60
8. Den transatlantiska länken, punkt 7 – motiveringen (v).....	61
9. Kina, punkt 12 (fp, kd, c).....	61
Särskilda yttranden.....	63
1. Säkerhetspolitiska utgångspunkter, punkt 1 (m).....	63
2. Säkerhetspolitiska utgångspunkter, punkt 1 (mp).....	63
3. Kina, punkt 12 (m).....	64
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	66
Följdmotioner.....	66
Motioner från allmänna motionstiden hösten 1999.....	67
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	67
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	70
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	72
<i>Bilaga 2</i>	

Förkortningar..... 79

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Säkerhetspolitiska utgångspunkter

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U203, 2002/03:U234 yrkande 5, 2002/03:U280 yrkandena 12 och 21, 2002/03:Fö260 yrkande 1, 2003/04:U208 yrkande 6, 2003/04:U329 yrkande 3, 2004/05:U222 yrkande 6, 2004/05:U242 yrkande 16 och 2004/05:U314 yrkandena 1 och 5.

Reservation 1 (v) – motiveringen

2. Förenata nationerna (FN)

Riksdagen avslår motionerna 1999/00:U402, 2002/03:U280 yrkande 1, 2002/03:U296 yrkande 5, 2002/03:U311 yrkande 13, 2002/03:U313 yrkande 17, 2002/03:U322 yrkande 18, 2002/03:U328 yrkande 22, 2002/03:Fö261 yrkande 5, 2003/04:U17 yrkande 10, 2003/04:U203 yrkandena 1, 4, 6–9 och 11, 2003/04:U274 yrkande 2, 2003/04:U278 yrkande 2, 2003/04:U335 yrkandena 11 och 13, 2003/04:U352 yrkande 4, 2004/05:U219 yrkande 17, 2004/05:U221 yrkandena 1, 3–5 och 7, 2004/05:U225 yrkande 7, 2004/05:U242 yrkande 14, 2004/05:U267 yrkande 6, 2004/05:U268 yrkande 23, 2004/05:U283 yrkande 13, 2004/05:U304 yrkande 10, 2004/05:U314 yrkandena 9 och 10 samt 2004/05:Fö8 yrkande 11.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. Sveriges internationella insatser

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U323 yrkande 23, 2003/04:U256 yrkande 5, 2003/04:U294, 2004/05:U216 yrkande 6, 2004/05:U219 yrkande 14, 2004/05:U226 yrkande 29, 2004/05:U275 yrkande 1, 2004/05:U314 yrkande 3, 2004/05:Fö8 yrkande 4 och 2004/05:Fö28 yrkandena 5 och 6.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

Reservation 4 (v)

4. Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE)

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U323 yrkande 26 och 2004/05:U242 yrkande 8.

5. Europeiska unionen (EU)

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U278, 2003/04:U256 yrkande 1, 2004/05:K431 yrkandena 8 och 10, 2004/05:U216 yrkande 5, 2004/05:U222 yrkandena 1–4, 2004/05:U223 yrkandena 1, 3 och 4,

2004/05:U242 yrkandena 2 och 15, 2004/05:U287 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U314 yrkandena 6 och 8, 2004/05:Fö8 yrkandena 1, 12 och 14 samt 2004/05:Fö28 yrkandena 2–4.

Reservation 5 (v)

6. Nato

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U234 yrkande 1, 2002/03:U323 yrkande 19, 2003/04:U256 yrkande 6, 2003/04:U329 yrkande 2, 2004/05:K431 yrkande 9, 2004/05:U216 yrkandena 2, 3 och 7, 2004/05:U222 yrkandena 5 och 7, 2004/05:U242 yrkande 3, 2004/05:Fö8 yrkande 15 och 2004/05:Fö28 yrkande 7.

Reservation 6 (fp)

Reservation 7 (v)

7. Den transatlantiska länken

Riksdagen avslår motion 2004/05:U219 yrkande 16.

Reservation 8 (v) – motiveringen

8. Den vidgade hotkatalogen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U280 yrkande 6, 2002/03:U322 yrkande 15, 2002/03:U327 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Fö240 yrkande 2, 2002/03:Fö241 yrkandena 3 och 5, 2003/04:U251 yrkande 7, 2003/04:U258 yrkandena 2 och 3, 2004/05:U219 yrkande 1, 2004/05:U242 yrkande 5, 2004/05:U260 yrkandena 3–5, 2004/05:U275 yrkande 4, 2004/05:U331 yrkande 25 och 2004/05:Fö28 yrkande 1.

9. USA

Riksdagen avslår motion 2004/05:U260 yrkande 11.

10. Sveriges närområde

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U323 yrkande 27 och 2003/04:U256 yrkande 7.

11. Ryssland

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U212 yrkande 16, 2002/03:U234 yrkande 4, 2004/05:U216 yrkande 1 och 2004/05:U242 yrkande 9.

12. Kina

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U205 yrkande 2, 2004/05:U205 yrkandena 1–4 och 2004/05:U239 yrkande 7.

Reservation 9 (fp, kd, c)

Stockholm den 25 november 2004

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Eskil Erlandsson (c), Tone Tingsgård (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Ola Rask (s), Holger Gustafsson (kd), Alice Åström (v), Karin Enström (m), Michael Hagberg (s), Allan Widman (fp), Birgitta Ahlqvist (s), Ewa Björling (m), Berndt Sköldestig (s), Lars Ångström (mp), Kent Härstedt (s), Birgitta Ohlsson (fp) och Carina Hägg (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2004/05:5 Vårt framtida försvar lägger regeringen fram förslag till riksdagens ställningstagande vad gäller säkerhets- och försvarspolitikens inriktning för nästa försvarsbeslutsperiod 2005–2007.

Regeringens överväganden i den till riksdagen överlämnade propositionen redovisas med utgångspunkt bl.a. i Försvarsberedningens säkerhets- och försvarspolitiska rapporter våren 2003, Säkrare grannskap – osäker värld (Ds 2003:8) och Vårt militära försvar – vilja och vägval (Ds 2003:34) samt en försvarspolitisk rapport våren 2004, Försvar för en ny tid (Ds 2004:30).

Propositionen har i sin helhet remitterats till försvarskommittén. Utrikes- och försvarskommittén har därefter beslutat – med stöd av 4 kap. 8 § i riksdagsordningen – att bereda propositionens delar vad gäller säkerhetspolitikens mål m.m. jämte tillhörande motioner i ett sammansatt utrikes- och försvarskommitté (UFöU). Försvarskommittén har till det sammansatta utskottet överlämnat propositionens kapitel 4 (Politikens inriktning), kapitel 5 (Säkerhetspolitiska konsekvenser) samt ett antal motionsyrkanden med anledning av propositionen. På motsvarande sätt har utrikeskommittén överlämnat ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiderna för åren 2002, 2003 och 2004 samt ett yrkande från den allmänna motionstiden år 1999. En förteckning över vilka förslag som bereds av det sammansatta utrikes- och försvarskommittén återfinns i bilaga 1 till betänkandet.

I ärendets beredning har föredragning skett av försvarsminister Leni Björklund. Det sammansatta utskottet har även erhållit en föredragning av den militära underrättelsetjänsten (MUST).

Bakgrund

Nu gällande försvarsbeslut omfattar åren 2001–2004.

Utskottet

Säkerhetspolitiska utgångspunkter

Propositionen

Sveriges säkerhetspolitik syftar till att bevara fred och självständighet för vårt land, bidra till stabilitet och säkerhet i vårt närområde samt stärka internationell fred och säkerhet. Sverige är militärt alliansfritt. Denna säkerhetspolitiska linje, med möjlighet till neutralitet vid konflikter i vårt närområde, har tjänat oss väl.

För framtiden är det tydligare än någonsin att säkerhet är mer än avsaknad av militära konflikter. Hot mot freden och vår säkerhet kan bäst avvärjas i gemenskap och samverkan med andra länder. På det globala planet är det främsta uttrycket för detta vårt stöd till Förenta nationerna. Genom vårt medlemskap i Europeiska unionen deltar vi i en solidarisk gemenskap vars främsta syfte är att förhindra krig på den europeiska kontinenten. En betryggande försvarsförmåga är en central del av svensk säkerhetspolitik. Sverige verkar aktivt för att främja nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

Ett enskilt militärt väpnat angrepp i alla dess former från en annan stat direkt mot Sverige är osannolikt under överskådlig tid (minst en tioårsperiod). Incidenter kopplade till territoriell integritet kan dock inte uteslutas, inte heller att ett militärt hot mot Sveriges frihet och självständighet skulle kunna uppstå i framtiden.

Behovet av konfliktförebyggande åtgärder och krishantering kommer sannolikt att öka. Sveriges förmåga att delta i fredsfrämjande insatser över hela skalan från förebyggande åtgärder till fredsframtvängande insatser bör öka både kvalitativt och kvantitativt.

Sverige bör substantiellt kunna bidra till EU:s förmåga att ställa snabbinsatsresurser till förfogande vid krishanteringsinsatser. Särskild uppmärksamhet bör även ges till möjligheten att verka i andra konfliktförebyggande insatser och krishanteringsinsatser globalt, inklusive i Afrika, Mellanöstern och Asien. Effektivt multilateralt samarbete är centralt för den svenska säkerhetspolitiken.

Deltagandet i såväl internationella insatser som internationell övningsverksamhet är betydelsefullt för utvecklingen av vår operativa förmåga. En utvecklad internationell övningsverksamhet, också på svenskt territorium, är väl förenlig med den svenska säkerhetspolitiska linjen och gagnar svenska intressen.

Motionerna

Övergripande strategi

I den enskilda motionen 2002/03:U203 (m) anförs att regeringen bör till-sätta en utredning med mandat att granska Sveriges säkerhetspolitiska agerande under tiden 1969–1989. Denna utredning bör, menar motionären, bedriva sitt arbete enligt samma premisser som har gällt för den utredning som granskade neutralitetspolitiken fram till 1969. I den enskilda motionen 2003/04:U208 (m) yrkande 6 samt den enskilda motionen 2004/05:U222 (m) yrkande 6 anförs att Sverige aldrig var neutralt i den mening som den officiella bilden gav intryck av. Neutralitetspolitiken var i själva verket högst realpolitisk och fick först under senare år en moralisk överbyggnad.

I kommittémotion 2002/03:Fö260 (m) yrkande 1 menar Moderaterna att det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde utvecklas i positiv riktning. Sverige behöver en framåtblickande säkerhets- och försvarspolitik där grundläggande nationella intressen tillvaratas. Försvarspolitiken skall, anför motionärerna vidare, grundas på en doktrin som främjar den svenska befolkningens trygghet både på kort och på lång sikt.

I partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 16 anser motionärerna att Försvarmakten måste inriktas mot internationell förmåga, med snabb insatskapacitet och möjlighet att agera långt utanför både Sveriges och EU:s gränser. Denna utveckling ligger, enligt motionärerna, i linje med den förändring som skett i världen, med alltmer öppna gränser och en förändrad hotbild, där inte länder utan samhällen hotas.

Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U314 (kd) yrkande 1 menar att svensk säkerhetspolitik skall byggas på en grund av kollektiv samverkan med våra grannländer, FN, EU och Nato, för att säkra fred, stabilitet och säkerhet. I samma motion (yrkande 5) anförs att svensk säkerhetspolitik skall utformas i ett brett perspektiv som omfattar diplomati, ekonomiskt bistånd, räddningsinsatser och militärt stöd.

I kommittémotion 2002/03:U280 (kd) yrkande 12 menar Kristdemokraterna att den internationella säkerhetspolitiken alltmer bygger på solidarisk och avtalsbunden samverkan med andra stater och att Sverige aktivt skall delta i sådan samverkan. I samma motion anförs (yrkande 21) att säkerhetspolitiska förändringar, nya hot och konflikttyper illustrerar behovet av konfliktlösning i stor skala och ökat säkerhetspolitiskt samarbete.

Folkpartiet anför i kommittémotion 2002/03:U234 (fp) yrkande 5 samt i kommittémotion 2003/04:U329 (fp) yrkande 3 att en ny säkerhetspolitisk doktrin bör utgå från att Sverige aktivt skall bidra till att skapa en alleuropeisk fredsordning och att länders säkerhet i dag bäst uppnås i gemenskap med andra.

Utskottets överväganden

Utskottet noterar inledningsvis att det kalla krigets slut väsentligen har sänkt spänningen i det euro-atlantiska området. Den påtvingade uppdelningen av Europa har upphört och länderna i Central- och Östeuropa har återfått sin frihet. Utskottet delar regeringens bedömning att Sveriges säkerhetspolitiska vägval som militärt alliansfri stat har tjänat oss väl.

Dessa framsteg till trots framstår den säkerhetspolitiska utvecklingen under senare år som inte helt oproblematisk. Dagens säkerhetspolitiska krav är emellertid annorlunda än gårdagens. Sedan 1990 har i världen nästan 4 miljoner människor dött i krig medan över 18 miljoner har tvingats fly, och risken för konflikter består. Nya hot har tillkommit och den forna terrorbalansen har ersatts med en situation så komplex att inget enskilt land ensamt kan hantera situationen. Tidigare säkerhetspolitiska lösningar har förlorat betydelse och ersatts med krav på ett utökat samarbete för att hantera framtida kriser inom hela konfliktskalan. Detta kräver bl.a. militär förmåga att hantera kriser tillsammans med andra länder, men det kräver också en vidgad uppsättning av åtgärder och instrument av annan natur.

Utskottet vill understryka att internationell samverkan och integration är säkerhetsfrämjande i sig. De garantier för demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och respekt för skydd av minoriteter som följer genom medlemskap i internationella institutioner och organisationer såsom FN, EU, Europarådet och OSSE lämnar viktiga bidrag, anser utskottet, till långsiktig säkerhet och stabilitet såväl regionalt som globalt. Utvidgningen av EU och Nato till att omfatta stater som tidigare ingick i den sovjetiska maktsfären har haft en mycket gynnsam säkerhetspolitisk effekt.

Utskottet kan konstatera att Sverige, inte minst inom FN, är en aktiv och solidarisk partner i det internationella samarbetet. Sverige deltar i arbetet med att utveckla EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, har ett aktivt partnerskap med Nato, verkar aktivt inom ramarna för OSSE och i viktiga samarbetsforum i Östersjöregionen samt bidrar med militära resurser vid ett flertal pågående FN-, EU- och Natoleda operationer bl.a. i Afghanistan, Liberia, Kosovo och, inom kort, i Bosnien och Hercegovina. Den svenska säkerhetspolitiken har till sitt förfogande ett flertal instrument som innefattar diplomati, ekonomiskt bistånd, räddningsinsatser, humanitärt och militärt stöd.

Utskottet delar regeringens bedömning vad avser det ökade behovet av konfliktförebyggande åtgärder och krishantering och att Sveriges förmåga till deltagande i fredsfrämjande insatser från förebyggande åtgärder till fredsframtvängande insatser, bör öka både kvalitativt och kvantitativt.

Vad avser förslaget rörande en utredning med mandat att granska Sveriges säkerhetspolitiska agerande under tiden 1969–1989 noterar utskottet att frågan redan har utretts och att även den omfattande akademiska forskningen på området sammantaget ger en klagörande bild av det svenska säkerhetspolitiska agerandet under denna period.

Utskottet delar sammanfattningsvis regeringens bedömning av Sveriges säkerhetspolitiska läge och försvarspolitiska inriktning. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2002/03:U203 (m), 2002/03:U234 (fp) yrkande 5, 2002/03:U280 (kd) yrkandena 12 och 21, 2003/04:U208 (m) yrkande 6, 2003/04:U329 (fp) yrkande 3, 2004/05:U222 (m) yrkande 6, 2004/05:U242 (m) yrkande 16, 2004/05:U314 (kd) yrkandena 1 och 5 och 2002/03:F6260 (m) yrkande 1.

Förenta nationerna (FN)

Propositionen

FN har det yttersta ansvaret för att upprätthålla internationell fred och säkerhet. FN är också det enda organ som kan ge internationell legitimitet åt våldsanvändning, där möjligheten till beslut av säkerhetsrådet under stadgans kapitel VII speglar organisationens särställning. I flera fall svarar regionala och subregionala organisationer för genomförandet av FN-mandaterade krishanteringsinsatser.

För närvarande leder FN ett dussintal fredsbevarande insatser med totalt ungefär 50 000 personer. Enligt FN:s egna uppskattningar kommer personalen i fredsfrämjande insatser att öka de närmaste åren. Sverige har konkret visat sitt engagemang genom deltagande med trupp i FN-insatser i bl.a. D R Kongo och Liberia.

Det förs inom FN diskussioner om hur organisationen skall kunna bli mer effektiv för att möta de allt större utmaningar den ställs inför. Diskussionen om reformering av FN-systemet gäller bl.a. hur säkerhetsrådet kan bli mer representativt och effektivt samt fördelningen av vetorätten. FN:s generalsekreterare har därtill tagit initiativ till en bred genomlysning av de hot, utmaningar och förändringar som världssamfundet står inför. Högnivåpanelen kommer i december 2004 att lägga fram rekommendationer om hur det kollektiva säkerhetssystemet skall stärkas. Regeringen välkomnar en reformering av FN-systemet och ser positivt på det breda engagemanget hos flertalet medlemsländer för att befästa och stärka FN:s roll.

Internationellt pågår en diskussion om rätten och skyldigheten att intervensera med militära medel för att förhindra humanitära katastrofer. I de fall en stat inte har förmågan eller viljan att efterleva sin skyldighet att skydda det egna landets befolkning anser regeringen att det internationella samfundet har ett ansvar att verka för sådant skydd, även inom staters territorium. Ökade insatser behövs för att värna den enskilde individens säkerhet och förbättra skyddet för människor från övergrepp och brott mot de mänskliga rättigheterna. Nationsgränser kan aldrig få bli en sköld bakom vilken förtryck och brott mot mänskliga rättigheter kan accepteras. Stora och långsiktiga ansträngningar kommer att krävas för att förbättra det internatio-

nella samfundets förmåga att agera i sådana lägen. Rapporten ”The Responsibility to Protect” innehåller viktiga slutsatser och rekommendationer som föranleder aktiv uppföljning.

En annan central fråga är uppföljningen till resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet som FN:s säkerhetsråd antog 2000. Resolutionen uppmärksammar kvinnors situation och ställning i väpnade konflikter, bl.a. vid utformningen av mandaten för internationella insatser, i sammansättningen av de kontingenter som deltar i krishanteringsuppdrag samt i val av samarbetspartner på plats i konfliktområden.

Motionerna

Utgångspunkter

I kommittémotion 2002/03:U280 (kd) yrkande 1 anför motionärerna att säkerhetspolitikens utgångspunkt är varje människas rätt till liv och värdighet. I partimotion 2002/03:U322 (m) yrkande 18 menar motionärerna att ett framhävande av de mänskliga rättigheternas universalitet måste vara en hörnsten i svensk utrikespolitik. Centerpartiet framhåller i partimotion 2003/04:U203 (c) yrkande 1 att säkerhet inte längre handlar endast om territorium och regim, utan om hot mot människan. Efter kalla krigets slut har ett nytt begrepp – mänsklig säkerhet – vunnit insteg. Detta bör, menar motionärerna, ges en minst lika hög prioritet som regimers och staters överlevnad.

Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U225 (fp) yrkande 7 anser att omsorgen om den enskilda människans, minoriteters och folkslags grundläggande rättigheter bör sättas före staters suveränitet. Ingen regering någonstans kan, anför motionärerna, ges rätten att under alla omständigheter gömma sig bakom begreppet nationell suveränitet, i syfte att kränka de mest grundläggande mänskliga rättigheterna. Folkrätten bör följaktligen, menar Folkpartiet, utvecklas till ett bättre skydd för mänskliga rättigheter inom länder.

I den enskilda motionen 2004/05:U221 (m) yrkande 5 anförs att statsuveräniteten inte kan överordnas de mänskliga rättigheterna.

Moderaterna anser i kommittémotion 2004/05:U304 (m) yrkande 10 att omfattande sanktioner syftande till att avvärja och avsätta en diktatorisk regim som grovt och systematiskt förtrycker den egna befolkningen erfarenhetsmässigt har mycket negativa konsekvenser för befolkningen i det land som är utsatt för FN-sanktioner. Motionärerna anför att s.k. smarta sanktioner riktade mot ledarna i diktatoriska regimer i så fall är att föredra.

Kristdemokraterna anser i kommittémotion 2004/05:U314 (kd) yrkande 9 att svenskt ställningstagande i konflikt och kris skall grundas på huruvida grundläggande värden som mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättssäkerhet respekteras av parterna.

Stöd till offer för krig och konflikter

I kommittémotion 2002/03:U328 (kd) yrkande 22 anförs att Sverige i FN och andra internationella organ bör arbeta för att kvinnors utsatta situation i krig uppmärksammas i större omfattning. Motionärerna anser att kvinnor på flykt skall erbjudas särskilt skydd mot sexuella övergrepp och annat våld som sker i flyktinglägren. Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U283 (kd) yrkande 13 efterlyser ökade insatser för att förbättra kvinnors och barns situation i det konfliktförebyggande och fredsuppbyggande arbetet.

I partimotion 2004/05:U219 (c) yrkande 17 anför motionärerna att Sverige, med sin långa tradition av jämställdhetsarbete och sitt rykte som ett av världens mest jämställda länder, har ett betydande ansvar för att kraftfullt verka för en implementering av resolution 1325 i allt FN-arbete och indirekt i de enskilda länderna. Arbetet med resolution 1325 bör ske via EU och även i allt bilateralt och multilateralt samarbete. Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U268 (v) yrkande 23 anser att ett FN-mandat även skall inkludera vad som stadgas i FN:s resolution 1325 från år 2000 om kvinnor i krishantering. I kommittémotion 2004/05:U314 (kd) yrkande 10 anförs att regeringen i alla relevanta utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska kontakter och sammanhang skall betona att världens stater och nationer måste leva upp till FN:s säkerhetsråds resolution 1325. Vänsterpartiet anför i partimotion 2004/05:Fö8 (v) yrkande 11 att regeringen skall redovisa för riksdagen hur den hittills har drivit genusfrågorna i de internationella forum för krishantering där Sverige är representerat samt hur den framgent ämnar utveckla arbetet med att driva genusfrågor internationellt.

Moderaterna anser i partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 14 att katastrofen i Darfur i Sudan fordrar att ytterligare resurser snarast tillförsäkras den mycket hårt drabbade befolkningen i regionen. Motionärerna välkomnar en ordning där Afrikanska unionen (AU) som regional organisation stödd av EU kompletterar FN och bidrar till en utveckling mot mer demokratiska processer och institutioner. Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U267 (c) yrkande 6 anser att Sverige offentligt bör uttrycka att situationen i Darfur är ett folkmord.

Konfliktförebyggande genom fredsstyrkor

Motionären bakom den enskilda motionen 2004/05:U221 (m) yrkande 4 menar att FN och EU måste kunna agera snabbt, både politiskt och militärt, vid behov av krishantering. Vidare anser motionären (yrkande 7) att det ter sig nödvändigt med en funktionsfördelning mellan olika organisationer för att klara morgondagens krishantering.

Miljöpartiet anser i partimotion 2002/03:U311 (mp) yrkande 13 samt i partimotion 2003/04:U335 (mp) yrkande 13 att civila fredsstyrkor, med bas i frivilligorganisationer, med utbildning och kompetens att tjänstgöra i kri-

ser och konflikter, bör skapas i alla länder. Motionären bakom den enskilda motionen 2004/05:U221 (m) yrkande 1 menar att regionala organisationers betydelse för krishantering kommer att öka.

I partimotion 2003/04:U203 (c) yrkande 7 anför Centerpartiet att det finns ett behov av att snabbt kunna mobilisera, organisera och sända ut kompetent personal till konfliktområden, både före, under och efter en akut fas av konflikten. Motionären bakom den enskilda motionen 2004/05:U221 (m) yrkande 3 menar att Sverige måste ha förmågan att agera vid krishante-ringsinsatser. I kommittémotion 2002/03:U313 (c) yrkande 17 menar Centerpartiet att det måste finnas en beredskap att omprioritera insatser mot konflikt- och krishantering.

Sveriges bidrag

I partimotion 2004/05:U219 (c) yrkande 14 anför motionärerna att den svenska ambitionen och det svenska målet för vår internationella verksamhet, oavsett om den är av militär karaktär eller om den sker genom frivilligorganisationer, är viktig och skall fortsätta.

Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U314 (kd) yrkande 3 anser att den svenska förmågan att medverka i internationellt fredsbevarande insatser måste stärkas också vad avser fredsframtvingande uppgifter som påkallas av FN. Motionärerna bakom partimotion 2003/04:U256 (m) yrkande 5 anser att Sverige bör ha förmåga till tidiga och framskjutna insatser, i samverkan med länder med vilka vi har starka relationer.

I partimotion 2004/05:U226 (fp) yrkande 29 pekar motionärerna på att ett antal länder under senare år har fallit samman och tagits över av krigsherrar och soldater som plundrat, terroriserat och fördrivit befolkningen. Motionärerna menar att regeringen bör uppmärksamma, och i god tid undanröja, risker för att blockeringar uppstår i det kontinuerliga budgetarbetet som skulle kunna försvåra ett snabbt svenskt agerande med militära inslag i denna typ av akuta situationer. Sådana blockeringar, anser motionärerna, får inte lösas upp genom att insatser av militär karaktär finansieras ur bistånds-anslaget. Resurser för sådana insatser får tas fram på annat sätt.

Motionärerna bakom den enskilda motionen 2003/04:U294 (s) anser att den svenska utbildningen av poliser som skall tjänstgöra i utlandet fungerar mycket bra. Tyvärr tar inte alla länder detta viktiga uppdrag på samma allvar. En idé, menar motionärerna, kan vara att Sverige erbjuder sig att å världssamfundets vägnar utbilda all den personal som med polisiära uppgifter spelar så stor roll för rättssäkerhet och bevarande av lugn vid fredsbevarande insatser runt om i världen.

I partimotion 2002/03:U323 (m) yrkande 23 menar Moderaterna att Sverige skall ha beredskap att snabbt ställa resurser till förfogande för utökade insatser på Balkan.

I kommittémotion 2004/05:U216 (fp) yrkande 6 noterar motionärerna att Sverige ännu saknar en strategi för vilka internationella insatser som bör prioriteras och på vilket sätt vi deltar bäst. Motionärerna efterlyser en natio-

nell strategi för de svenska missionerna som tydligt anger de politiska målen och skapar förutsättningar för ett mer effektivt resursutnyttjande. Långt innan det konkreta erbjudandet om deltagande i internationella missioner framförs, anser motionärerna, måste Sverige ha kriterier för olika tänkta handlingsalternativ.

I den enskilda motionen 2004/05:U275 (mp) yrkande 1 anförs att Sverige inte skall skicka civil eller militär personal till områden som har förorenats av utarmat uran.

I partimotion 2004/05:Fö8 (v) yrkande 4 anför Vänsterpartiet att inga svenska militära resurser för krishantering får sättas in utan ett entydigt mandat från FN:s säkerhetsråd. I den enskilda motionen 2004/05:Fö28 (mp) yrkande 5 anförs likaledes att Sverige inte skall delta i krishantering eller annan militär verksamhet utan ett entydigt mandat från FN:s säkerhetsråd. Vidare anförs (yrkande 6) att svenskt deltagande i internationella militära operationer alltid måste föregås av ett beslut i Sveriges riksdag.

Förebyggande av konflikter genom utbildning och försoning

I partimotion 2003/04:U203 (c) yrkande 4 menar Centerpartiet att det finns ett behov av att fördjupa förståelsen av konflikters karaktär och deras konsekvenser. I samma motion (yrkande 6) anför Centerpartiet att det konfliktförebyggande arbetet bör syfta till att utveckla en god förvaltning, utveckla samhällets förmåga att förebygga, motverka och hantera olika slags påfrestningar, stödja medborgarsamhällets fredsinitiativ, utveckla regionala mekanismer för konfliktförebyggande och medling, utveckla konfliktkontrollmetoder som sedan gammalt har varit i bruk i samfunden, stödja människorättsorganisationerna samt stödja fri informationsförmedling och kommunikation. Centerpartiet anför vidare (yrkande 8) att lokala grupper och nätverk, föreningslivet, de politiska partierna och det civila samhället spelar en viktig roll i det konfliktförebyggande arbetet. I yrkande 11 anförs att frivilligorganisationers kunskaper, kompetens och roll utgör en mycket viktig och bred resurs i konfliktförebyggande arbete och konflikthantering.

I den enskilda motionen 2003/04:U274 (c) yrkande 2 anför motionären att Sverige skall gå före i arbetet med att involvera kvinnor i det internationella arbetet med konflikthantering och fredsprocesser. I flerpartimotionen 2003/04:U278 (fp, m, c, kd) yrkande 2 anförs att ett genderperspektiv bör integreras i all fredsfrämjande verksamhet. I partimotion 2003/04:U203 (c) yrkande 9 anför Centerpartiet att kvinnor spelar en viktig roll i såväl det konfliktförebyggande arbetet som det konfliktläkande arbetet. Det är viktigt att kvinnor involveras i förhandlingar och fredsavtal på nationell och internationell nivå. Det är också viktigt, menar motionärerna, att utbildning i formell fredsprocess tillhandahålls för kvinnogrupper och kvinnoorganisationer.

Centerpartiet anför i partimotion 1999/2000:U402 (c) yrkande 18 att reglerna (vad avser den internationella humanitära rätten) till skydd för civilbefolkningen bör stärkas. Vidare anføres att kännedom om och respekt för mänskliga rättigheter bör spridas genom utbildning och övervakning.

Miljöpartiet anser i kommittémotion 2002/03:Fö261 (mp) yrkande 5 att Sverige måste verka för att främja en konfliktförebyggande kultur med långsiktig kunskap om uppbyggnad av konflikter och deras orsaker för att öka viljan och förmågan att agera förebyggande. Förmågan att identifiera strukturella riskfaktorer för att få en tidig varning är en förutsättning för konfliktförebyggande. För detta krävs, enligt Miljöpartiet, att det skapas nya samarbetsstrukturer och instrument inom alltifrån FN och OSSE till andra organisationer som EU. Ett första steg för att konkretisera en sådan utveckling vore initiativet att i Sverige, med finansiering ur försvarsbudgeten, skapa ett institut för internationell konflikt- och terrorförebyggande verksamhet i kris- och konfliktområden. I partimotion 2003/04:U335 (mp) yrkande 11 menar Miljöpartiet att regeringen bör verka för fortsatt stöd till framställande av manualer för fredliga metoder av konfliktlösning.

I kommittémotion 2002/03:U296 (kd) yrkande 5 samt i kommittémotion 2003/04:U352 (kd) yrkande 4 anføres att insatser för försoning måste få ökat utrymme inom det konfliktförebyggande och fredsuppbyggande arbetet. Folkpartiet menar i kommittémotion 2003/04:U17 (fp) yrkande 10 att sannings- och försoningskommissionerna i Sydafrika och Chile har förmått ta itu med en historia fylld med brott mot mänskliga rättigheter. Det har bidragit till att minska spänningar mellan brottsoffer och förövare och möjliggjort långsiktig fred, stabilitet och försoning i stället för våld och hat. Sådana processer kan spela en viktig roll i läknings- och normaliseringsprocessen efter ett krig eller diktaturstyre.

Utskottets överväganden

Utgångspunkter

Utskottet noterar inledningsvis att det sedan kalla krigets slut skett en generell förskjutning i avvägningen mellan människors säkerhet och staters suveränitet. Utskottet vill, liksom regeringen, särskilt peka på rapporten *The Responsibility to Protect* (Skyldigheten att skydda), som under 2001 avgavs av *The International Commission on Intervention and State Sovereignty* (ICISS) under ledning av Gareth Evans och Mohamed Sahnoun. I rapporten betonas staters skyldighet att förebygga och eliminera massiva kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Utskottet delar regeringens ståndpunkt att det internationella samfundet, i de fall en stat inte har förmågan eller viljan att efterleva sin skyldighet att skydda det egna landets befolkning, har ett ansvar att verka för ett sådant skydd, även inom staters territorium. Suveräniteten och nationsgränserna får, enligt utskottets uppfattning, aldrig bli en sköld bakom vilken förtryck och brott mot mänskliga rättigheter kan accepteras.

Utskottet vill också framhålla den slutdeklaration som antogs den 28 januari 2004 vid Stockholms Internationella Forum: Att förebygga folkmord, vari dryga femtiotalet länder uttalar sin ambition att skydda potentiella folkmordsoffer och att skapa mekanismer för att stoppa folkmord innan de inträffar.

Folkrätten, vars ursprungliga syfte är att reglera mellanstatliga kontakter och angelägenheter, behöver, anser utskottet, utvecklas för att kunna hantera situationer med folkfördrivning och folkmord samt snarare garantera individers än bara staters säkerhet.

Vad avser frågan om svenskt bistånd och regimer som kränker mänskliga rättigheter har utskottet i annat sammanhang (bet. 2003/04:UU9 ”Mänskliga rättigheter och relationer till andra länder”) konstaterat att ”främjandet av mänskliga rättigheter skall, som tidigare, utgöra en integrerad del i all utrikespolitik och denna nya politik har utskottets fulla stöd”.

Såsom tragiska erfarenheter från bl.a. Irak visar kan omfattande sanktioner, upprättade i syfte att motverka en diktatorisk regims hot mot omvärlden och förtryck av den egna befolkningen, få allvarliga konsekvenser för oskyldiga civila. Utskottet konstaterar att Sverige, genom den s.k. Stockholmsprocessen, aktivt har tagit del i arbetet med att reformera sanktionsinstrumentet. Som ett resultat av dessa ansträngningar föreslås en rad nya åtgärder, såsom frysande av tillgångar och införande av reseförbud, som riktas specifikt mot de personer som anses vara ansvariga för en konflikt eller grova brott mot FN:s sanktioner. Härigenom uppnås större effektivitet i användandet av sanktioner och en högre grad av rättssäkerhet för civilbefolkningen.

Stöd till offer för krig och konflikter

Utskottet noterar att Sverige arbetar aktivt med att implementera säkerhetsrådets resolution 1325 (från år 2000) om kvinnor, fred och säkerhet. I resolutionen slås fast att genderperspektivet skall beaktas i all fredsbevarande verksamhet. Artikel 10 i resolutionen uppmanar alla parter i väpnade konflikter att vidta särskilda åtgärder för att skydda kvinnor och flickor mot sexuellt våld, i synnerhet våldtäkt. Resolutionen pekar vidare på vikten av ett ökat kvinnligt deltagande i beslutsprocesser rörande konfliktförebyggande åtgärder och konfliktlösning. Den understryker också betydelsen av ett ökat kvinnligt deltagande i beslutsprocesser rörande konfliktförebyggande åtgärder och konfliktlösning. Resolutionen antogs enhälligt av FN:s medlemsstater.

Såsom redovisas utförligt i Försvarsberedningens rapport (Ds 2004:30) har genderfrågorna blivit en alltmer uppmärksammas aspekt i det internationella krishanteringsarbetet. Utskottet noterar att Sverige har hållit en hög profil vad avser genderfrågor inom FN, främst genom en aktiv medverkan i det särskilda utskottet för fredsbevarande operationer. Utskottet delar försvarsberedningens bedömning att kopplingen mellan t.ex. handel med kvinnor och organiserad brottslighet och de uppgifter som internationella

krishanteringsstyrkor har att utföra avseende organiserad brottslighet, tydliggör vikten av att genderaspekter ges stor vikt i alla faser av en krishanteringsinsats.

Utskottet noterar vidare att rekommendationerna i resolution 1325 har tillämpats i konkret fredsfrämjande verksamhet på fältet, exempelvis i samband med FN-missionen i Liberia (United Nations Mission in Liberia, UNMIL) vars mandat bl.a. innefattar insatser för att stärka kvinnans ställning i landet. Utskottet noterar vidare att den fredsbevarande styrka som Sverige har sänt till Liberia 2004 (bet. 2003/04:UFöU1) under två dagar har erhållit särskild utbildning i genderfrågor. Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet konstaterade med anledning härav följande: ”I ljuset av den humanitära kris som har drabbat en stor del av Liberias kvinnor och barn, och det faktum att FN lägger särskild prioritet härvid, är det bra att den svenska förbandspersonalen har kunskap och träning också i dessa frågor.”

Utskottet vill vidare framhålla att konflikthantering och säkerhet, med särskild tonvikt på kvinnors deltagande, utgör ett huvuddrag i den av riksdagen beslutade nya politiken för global utveckling (bet. 2003/04:UU3). Utskottet välkomnar även att regeringen inför riksdagen återkommande redovisar sitt arbete i internationella institutioner och ute på fältet om genderaspekten i det konfliktförebyggande och fredsfrämjande arbetet.

Såväl EU som FN har som ambition att agera snabbt, både politiskt och militärt, vid behov av krishantering. Det är angeläget, menar utskottet, att det internationella samfundets oförmåga till handling i samband med folkmordet i Rwanda 1994 inte upprepas.

Utskottet vill i samband härmed fästa särskild uppmärksamhet vid den just nu pågående oroväckande händelseutvecklingen i Darfurprovinsen i västra Sudan. Som ett resultat av den regeringstroga s.k. Janjavidmilisens grava övergrepp mot civilbefolkningen i Darfur har över 1,6 miljoner människor drivits på flykt inom landet. Ytterligare 200 000 flyktingar har tagit sig över gränsen till grannlandet Tchad. Cirka 70 000 personer beräknas ha mist livet.

Utskottet anser, liksom regeringen, att händelserna i Darfur har samma karaktär som ett folkmord och skall hanteras med samma allvar och brådska som ett folkmord. Utskottet noterar att FN i februari 2004 gavs möjlighet att sätta in humanitära hjälpinsatser i provinsen. I juli 2004 nådde FN:s hjälpsändningar uppemot en miljon civila. Utskottet noterar vidare att Afrikanska unionen (AU) sedan i maj 2004 har en observatörsmission (The African Union Mission in the Sudan, AMIS) i provinsen för att övervaka den bräckliga vapenvila som ingicks mellan de stridande parterna i april 2004. Den 20 oktober beslutade AU att utöka den nuvarande observatörsinsatsen. Missionen skall komma att omfatta 3 320 personer, varav 450 observatörer och 815 civilpolisier. Utskottet välkomnar dessa insatser och vill betona vikten av att det internationella samfundets engagemang för denna humanitära katastrof fortgår.

Konfliktförebyggande genom fredsstyrkor

Det internationella samfundets förmåga att agera genom FN i samband med humanitära katastrofer av den typ som nu utspelas i Darfurprovinsen har, såsom historien visat vid flera tillfällen, visat sig vara starkt begränsad. De fem permanenta medlemmarna av säkerhetsrådet, med sina respektive säkerhetspolitiska prioriteringar och agendor, kan genom användandet, eller med hot om användande, av sin vetorätt försvåra eller rentav omöjliggöra agerande från FN:s sida.

När säkerhetsrådet inte har förmått att agera för att säkra internationell fred och säkerhet har FN:s generalförsamling tidigare fattat beslut enligt den s.k. Uniting for Peace-resolutionen som bl.a. i samband med Koreakriget gav mandat åt världssamfundet att ingripa med våldsmedel. En ny folkrättslig mekanism etablerades således i och med upprättandet av denna resolution. Motsvarande utveckling av folkrätten har dock inte ägt rum mot bakgrund av de humanitära kriserna i Kosovo, Rwanda och Srebrenica. Inte heller krisen i Darfur har givit upphov till önskvärda förändringar.

Utskottet anser det angeläget att utveckla och stärka FN:s och i synnerhet säkerhetsrådets förmåga till snabbt och effektivt beslutsfattande vid humanitära kriser. Det finns, menar utskottet, goda skäl att försöka påverka säkerhetsrådets arbetssätt så att vetot inte används annat än i undantagsfall. Ett mer effektivt fungerande säkerhetsråd skulle bättre kunna motverka att enskilda eller grupper av stater använder våld utan ett medgivande från säkerhetsrådet.

Utskottet vill härvid erinra om att folkrätten inte skall betraktas såsom oföränderlig. Såväl inrättandet som utslagen från Tokyo- och Nürnbergtribunalerna efter andra världskriget, Jugoslavientribunalen (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, ICTY) och Rwandatribunalen (International Criminal Tribunal for Rwanda, ICTR) har på olika sätt lämnat viktiga bidrag till utvecklingen av folkrättslig praxis. Man kan hävda att inrättandet av Internationella brottmålsdomstolen (ICC) kan betraktas som den största enskilda händelsen inom folkrätten sedan FN-stadgans tillkomst för mer än 50 år sedan. Därigenom har tagits ett viktigt steg bort från straffrihet för grova brott mot den humanitära rätten.

Funktionsfördelningen mellan olika organisationer är av stor betydelse för att effektiv krishantering skall vara möjlig. Utskottet konstaterar att frågan om ett effektivare krishanteringssamarbete mellan EU och FN uppmärksammades av den svenska regeringen under ordförandeskapet 2001. Detta resulterade bl.a. i upprättandet av ett politiskt ramverk för att underlätta fortsatta kontakter mellan EU och FN på olika nivåer och undertecknandet i september 2003 av en gemensam förklaring om krishanteringssamarbete. Vidare har fyra samarbetsområden identifierats: konfliktförebyggande, militär respektive civil krishantering samt regionala kriser.

Utskottet konstaterar vidare att både FN och EU lägger stor vikt vid det civila återuppbyggnadsarbetet i samband med fredsfrämjande internationella insatser. Som exempel kan nämnas FN:s mission i Liberia (UNMIL)

där mandatet, vid sidan av den rent militära insatsen, innefattar ett återuppbyggande av den nationella poliskåren i landet samt arbete för att stärka statsförvaltning, domstolar och kriminalvård. I UNMIL:s mandat ingår även att främja humanitär verksamhet och skydd av mänskliga rättigheter, och inom missionen finns särskilda funktioner för att hantera frågor om barnsoldater och kvinnors utsatthet.

Vad avser EU:s kommande krishanteringsinsats i Bosnien och Hercegovina noterar utskottet att också denna kompletteras av en omfattande civil komponent, bl.a. EU:s polisinsats EUPM (European Union Police Mission), som har ett treårigt mandat och omfattar omkring 500 poliser. Sverige bidrar med 16 poliser till denna insats.

Sveriges bidrag

Utskottet konstaterar, liksom regeringen, att den internationella fredsfrämjande verksamheten är en viktig del av svensk säkerhetspolitik. Sverige vill aktivt bidra till internationell fred och säkerhet och deltar i dag i både militära och civila insatser under FN:s, EU:s, OSSE:s och Natos ledning. Det svenska deltagandet i internationella insatser stärker vår egen säkerhet och bidrar till Försvarmaktens utveckling. Insatserna finansieras inom utgiftsområde 6.

Förluster av människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag och krishanteringsinsatser kan inte uteslutas. Utskottet noterar att Försvarmakten inför varje enskild insats genomför omfattande hot- och riskbedömningar med fokus på personalens säkerhet.

Tyngdpunkten vad avser svenska fredsfrämjande insatser med väpnad styrka ligger på västra Balkan. Därutöver lämnar Sverige bidrag med väpnade styrkor till de FN-sanktionerade insatserna i Afghanistan, International Security Assistance Force for Afghanistan (ISAF) och Liberia (UNMIL).

Sverige deltar även i den Natoleda fredsfrämjande styrkan i Kosovo (Kosovo Force, KFOR), den EU-ledda fredsstyrkan i Makedonien samt, fr. o.m. december 2004, i den EU-ledda krishanteringsinsatsen i Bosnien och Hercegovina (Althea).

Sveriges deltagande i Förenta nationernas fredsoperation i Demokratiska republiken Kongo (United Nations Mission in the Democratic Republic of Congo, MONUC) som inleddes i maj 2003, avslutades i juni 2004. Den EU-ledda krishanteringsoperationen Artemis i Kongo, där Sverige deltog med 80 man, avslutades i september 2003.

Vid sidan av dessa större operationer har Sverige personal som deltar i följande fredsfrämjande insatser: Mellanöstern (United Nations Truce Supervision Organization, UNTSO) 7 observatörer, Bosnien (SFOR) 4 stabs- och sambandsofficerare, Balkan (European Union Monitoring Mission, EUMM) 6 monitorer, (European Union Force, EUFOR) 2 stabs- och sambandsofficerare, Senegal/Västafrika, (United Nations Office for West Africa, UNOWA) 1 rådgivare, Georgien (United Nations Observer Mission in Georgia, Unomig) 3 observatörer, (OSSE) 2 gränsövervakare, Afghanistan

(United Nations Assistance Mission in Afghanistan, UNAMA) 1 militärrådgivare, Korea (Neutral Nations Supervisory Commission, NNSC) 5 delegater, Kashmir (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan, UNMOGIP) 5 observatörer och 1 medicinskt biträde, Östtimor (United Nations Mission of Support in East Timor, UNMISSET) 2 observatörer, Eritrea/Etiopien (United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea, UNMEE) 5 observatörer och 1 minröjningsexpert, Kongo (MONUC) 2+5 observatörer, Sudan (Joint Military Commission/Joint Monitoring Mission, JMC/JMM) 3 verifikatörer, (AU) 1 observatör, Sierra Leone (United Nations Mission in Sierra Leone, UNAMSIL) 3 observatörer.

Utskottet vill understryka att regeringen, enligt regeringsformen (RF), får besluta att sända svensk väpnad styrka till annat land efter medgivande av riksdagen, om särskild lag medger detta eller om sådan skyldighet följer av en internationell överenskommelse som godkänts av riksdagen. De lagar som är aktuella är lagen (1992:1153) om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands och lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet. Enligt lagen om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands skall begäran av FN eller beslut i OSSE utgöra den folkrättsliga grunden för svenskt deltagande i en internationell fredsbevarande insats. Personalen som ingår i styrkan skall anställas särskilt för uppgiften och ingå i Försvarsmaktens utlandsstyrka. Enligt lagen får högst 3 000 personer ur utlandsstyrkan samtidigt tjänstgöra utomlands i väpnad tjänst, medan det inte finns någon begränsning för oöppnad personal.

Lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet innebär att regeringen kan besluta att sända en väpnad styrka utomlands för att delta i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för internationellt samarbete. Den som inte är anställd i Försvarsmakten skall ha samtyckt till att delta i utbildningen. Lagen tillkom i samband med upprättandet av Partnerskap för fred-samarbetet (PFF), vilket initierades av Natoländerna i januari 1994.

Utskottet noterar att de internationella operationerna under det senaste årtiondet, från att tidigare främst ha varit traditionellt fredsbevarande operationer i form av övervakning av buffertzoner eller demilitariserade områden m.m. (enligt FN-stadgans VI:e kapitel om fredlig lösning av tvister), alltmer har fått karaktären av fredsframtvängande insatser (enligt FN-stadgans VII:e kapitel om militära tvångsmedel).

Deltagande av svensk trupp i fredsframtvängande insatser kräver riksdagens medgivande. Det svenska deltagandet i de Natoleda IFOR- och SFOR-styrkorna i Bosnien-Hercegovina och i KFOR-styrkan i Kosovo fr.o.m. 1999, liksom de FN-leda insatserna i Liberia (UNMIL), Afghanistan (ISAF) och Demokratiska republiken Kongo (MONUC) godkändes således av riksdagen då dessa operationer har fredsframtvängande karaktär.

De situationer som regleras i regeringsformen (RF 10:9) gäller när en väpnad styrka skall sändas till utlandet. Det förekommer dock att enheter ur Försvarsmakten sänds utomlands för att delta i internationellt arbete utan

att det är fråga om situationer som omfattas av RF 10:9. Det kan t.ex. handla om rekognoscering och övriga förberedelsearbeten inför en kommande större insats. Enheten som sänds utomlands bedöms då inte vara en väpnad styrka i regeringsformens mening, även om styrkan har beväpning för självförsvar.

Enligt lagen om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands skall begäran av FN eller beslut i OSSE utgöra den folkrättsliga grunden för svenskt deltagande i en internationell fredsbevarande insats. Insatser under FN-stadgan kapitel VII (insatser med tvångsmedel) fordrar, som nämnts, ett medgivande av riksdagen.

Ett sådant beslut kan fattas skyndsamt vid behov eftersom riksdagen numera sammanträder under hela året. Så skedde när det gällde att utöka mandatet för den svenska fredsstyrkan i Kosovo första halvåret 2001 med anledning av oroligheter i södra Serbien och i Makedonien (bet. 2000/01: UU12). Utskottet ser således inget behov av att genom en lagändring ytterligare delegera beslutanderätt till regeringen i fråga om väpnade styrkor.

Gränsöverskridande hot mot vår säkerhet måste bedömas i ett vidare perspektiv än det nationella. Det är därvid naturligt att strategier för Sveriges internationella insatser med väpnad styrka görs mot bakgrund av FN:s värderingar och prioriteringar samt, i förekommande fall, utifrån den europeiska säkerhetsstrategin (Ett säkert Europa i en bättre värld; antagen av EU:s regeringschefer den 12 december 2003). FN:s och EU:s övergripande prioriteringar och strategier utgör bakgrund för riksdagens beslut om Sveriges deltagande i fredsfrämjande insatser.

Förebyggande av konflikter genom utbildning och försoning

Utskottet vill understryka betydelsen av att såväl Sverige som internationella institutioner och organ fortsätter att utarbeta metoder för förebyggande av konflikter. Att lyfta fram orsakerna till att en konflikt har uppstått – detta må gälla tillgång till land eller andra resurser, etnisk identitet eller religion – är därför av stor betydelse i konfliktlösningsprocessen. En kultur av tolerans, respekt för olikheter, deltagande och försoning måste förenas med en förståelse för hur skiljaktigheter har uppstått och varifrån konflikten stammar. Det finns också ett behov av att fördjupa förståelsen av konflikters karaktär och deras konsekvenser. I det konfliktförebyggande arbetet måste man arbeta för att utveckla en god förvaltning, utveckla samhällets förmåga att förebygga, motverka och hantera olika slags påfrestningar, stödja medborgarsamhällets fredsinitiativ, utveckla regionala mekanismer för konfliktförebyggande och medling, utveckla konfliktkontrollmetoder som av gammalt har varit i bruk i samfunden, stödja människorättsorganisationerna samt stödja fri informationsförmedling och kommunikation. Utskottet anser att FN har en central roll i detta arbete.

Utskottet välkomnar att konflikthantering och säkerhet – dvs. förebyggande insatser, konfliktämpanande och konfliktlösande insatser samt uppföljningsåtgärder som försoningsinsatser – äger särskild prioritet i den nya

svenska politiken för global utveckling. Utskottet ser också positivt på arbetet med att utveckla konceptet med civila snabbinsatsstyrkor som kan användas i ett förebyggande syfte i ett tidigt skede av en konflikt. Vidare välkomnar utskottet de internationella Konfliktförebyggandedagarna i Lund som har kommit till på initiativ från Utrikesdepartementets Forskarforum för konfliktförebyggande som etablerades hösten 2001. Genom samverkan mellan forskare från olika discipliner och personer i förvaltningen och i det civila samhället som praktiskt arbetar med utformningen av konflikthandlings- och konfliktförebyggande åtgärder kan en mer effektiv samverkan mellan teori och praktik skapas. Resultatet kan bli mer relevant forskning och bättre praktiska handlingsalternativ.

Utskottet menar att stödet till uppbyggnaden av demokratiska institutioner, rättssäkerhet samt det civila samhället är av särskild vikt, såväl för det konfliktförebyggande arbetet som för arbetet med att få till stånd försoning, samarbete och säkerhet efter konflikter. För att arbetet med att bygga fred skall bli framgångsrikt måste det lokala civilsamhället involveras i både konfliktresolutionen och demokratiseringen och man måste ta hänsyn till den lokala historien, kulturen och relationen mellan nyckelaktörerna.

Utskottet noterar att OSSE bedriver konfliktförebyggande verksamhet på flera håll. Som exempel kan nämnas FN:s mission i Kosovo (United Nations Mission in Kosovo, UNMIK) där OSSE uppbär ett särskilt ansvar för institutionsuppbyggnad, vilket omfattar demokratiutveckling, stöd till partiväsandet, medier, lokal förvaltning, mänskliga rättigheter och insatser till stöd för det civila samhället. Vidare kan nämnas att OSSE 1992 inrättade posten som högkommissarie för frågor om nationella minoriteter (HCNM) för att i ett så tidigt stadium som möjligt möta de etniska spänningar som skulle kunna utvecklas till konflikter i OSSE-regionen. Högkommissarien fungerar som ett instrument för förebyggande diplomati genom att söka identifiera och verka för en tidig lösning av etniska spänningar som kan äventyra fred och säkerhet. Förutom långsiktig uppbyggnad av demokratiska institutioner utför OSSE konkreta konfliktförebyggande åtgärder, bl.a. i områden som präglas av etniska konflikter. Det kan t.ex. röra sig om att uppdatera läroböcker som ger uttryck för fördomsfulla och inskränkta åsikter om olika etniska grupperingar.

Väpnade konflikter inom och mellan stater präglar bl.a. stora delar av Afrika och utgör ett stort utvecklingshinder för hela regionen. Detta ställer krav på både konfliktförebyggande och på akut konflikthantering i samverkan mellan FN, EU och afrikanska organisationer. Sverige vill långsiktigt stödja afrikanska regionala och subregionala organisationers förmåga att förebygga och hantera konflikter inom ramen för utvecklingssamarbetet.

I Afrika utvecklar de subregionala organisationerna Southern African Development Community (SADC), Intergovernmental Authority on Development (IGAD) och The Economic Community Of West African States (ECOWAS) egna mekanismer för konfliktförebyggande och krishantering.

Utskottet noterar, vad avser det svenska bidraget till konfliktförebyggande verksamhet och försoning i Afrika, att Sverige i Rwanda – som har drabbats av en av de största folkmordskatastroferna i modern tid – har ett relativt omfattande utvecklingssamarbete som innefattar stöd till freds- och försoningsprocessen, mänskliga rättigheter, demokrati, utbildning och ekonomiska reformer.

Sverige ger vidare, genom Sida, stöd till det folkmordscenter – Gisozi Genocide Memorial Center – som är under uppbyggnad i Kigali i Rwanda. Stödet uppgår till 3,5 miljoner kronor. Förutom utställningar skall även utbildning och forskning om folkmord ingå i centrets verksamhet. Syftet är att öka kunskapen om folkmordet i Rwanda och ge människor möjlighet till eftertanke. Som ett led i fredsarbetet stöder Sverige, i ljuset av de gynn samma erfarenheterna av sannings- och försoningskommissionerna i Sydafrika och Chile, även den nationella försoningskommissionen i Rwanda.

Sverige har även stött fredsprocessen i Sierra Leone genom bidrag till avvärjning och återanpassning, liksom till den sannings- och försoningskommission som nu har avslutat sitt arbete i landet. Även Specialdomstolen för Sierra Leone har erhållit svenskt stöd. I år bidrar Sverige med 5 miljoner kronor i stöd till Specialdomstolen, som ställer de främst ansvariga för allvarliga brott mot mänskliga rättigheter till svars.

Utskottet vill understryka vikten av att genderperspektivet integreras såväl i den konfliktförebyggande verksamheten som i arbetet med krishantering. Utskottet anser vidare att forskningen kring betydelsen av kvinnligt, politiskt engagemang vad avser dessa frågor är viktig.

Att dra nytta av kvinnors kunskap och stärka deras roll i samhället är, anser utskottet, en fredsstödjande och konfliktförebyggande aktivitet i sig självt. Här är värt att notera att FN-insatsen i Liberia, till vilken Sverige bidrar med 240 personer, har ett brett mandat som bl.a. innefattar säkerställande av humanitärt stöd och främjande av mänskliga rättigheter. Åtgärder för återanpassning av barnsoldater och offer för övergrepp samt metoder för att stärka kvinnans ställning i det nya Liberia äger särskild prioritet. Bland annat har man för avsikt, i enlighet med resolution 1325, att ge tekniskt bistånd till upprättandet av ett särskilt ministerium för genderfrågor. Utskottet vill också understryka den betydelse kvinnors deltagande har för ett framgångsrikt arbete med konflikthantering och betonar vikten av att öka svenska kvinnors deltagande i fredsbevarande operationer.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 1999/2000:U402 (c) yrkande 18, 2002/03:U280 (kd) yrkande 1, 2002/03:U296 (kd) yrkande 5, 2002/03:U311 (mp) yrkande 13, 2002/03:U313 (c) yrkande 17, 2002/03:U322 (m) yrkande 18, 2002/03:U323 (m) yrkande 23, 2002/03:U328 (kd) yrkande 22, 2003/04:U17 (fp) yrkande 10, 2003/04:U203 (c) yrkandena 1, 4, 6–9, och 11, 2003/04:U256 (m) yrkande 5, 2003/04:U274 (c) yrkande 2, 2003/04:U278 (fp, m, kd, c) yrkande 2, 2003/04:U294 (s), 2003/04:U335 (mp) yrkandena 11 och 13, 2003/04:U352 (kd) yrkande 4, 2004/05:U216 (fp) yrkande 6, 2004/05:U219

(c) yrkande 14 och 17, 2004/05:U221 (m) yrkandena 1, 3–5 och 7, 2004/05:U225 (fp) yrkande 7, 2004/05:U226 (fp) yrkande 29, 2004/05:U242 (m) yrkande 14, 2004/05:U267 (c) yrkande 6, 2004/05:U268 (v) yrkande 23, 2004/05:U275 (mp) yrkande 1, 2004/05:U283 (kd) yrkande 13, 2004/05:U304 (m) yrkande 10, 2004/05:U314 (kd) yrkandena 3, 9 och 10, 2002/03:Fö261 (mp) yrkande 5, 2004/05:Fö8 (v) yrkandena 4 och 11 och 2004/05:Fö28 (mp) yrkandena 5 och 6 kan avstyrkas.

Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE)

Propositionen

OSSE:s styrka som säkerhetspolitisk aktör ligger i dess vida medlemskrets om 55 länder, flexibla struktur och brett definierade syn på säkerhet. OSSE bidrar genom sin medlemskrets till att stärka den transatlantiska länken, och bildar ett forum för samarbete som även omfattar länder som under överskådlig framtid inte förväntas bli medlemmar i EU och Nato. Organisationen arbetar med säkerhetsfrågor i ett brett perspektiv och dess verksamhet omfattar främst tre dimensioner: militärpolitiska aspekter, demokrati och mänskliga rättigheter samt ekonomi och miljö. Tyngdpunkten ligger på konfliktförebyggande och återuppbyggnad. OSSE:s flexibla och kostnadseffektiva organisation och breda fältnärvaro gör snabba förebyggande insatser möjliga. Organisationen har kapacitet att verka i olika skeden av en konflikt: förvarning, förebyggande, konflikthantering samt återuppbyggnad och utveckling av demokratin och rättsstaten. Ökade ansträngningar har gjorts för att förbättra samordningen mellan de olika organisationer som är verk samma inom dessa områden, bl.a. mellan EU och OSSE.

Motionen

I partimotion 2002/03:U323 (m) yrkande 26 menar Moderaterna att Sverige skall verka för att OSSE tar ett utökat ansvar för säkerheten i Östeuropa och Centralasien. I partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 8 anför motionärerna att Sverige bör lägga mer kraft på OSSE. Med OSSE:s länders bredd bör organisationen, menar motionärerna, kunna användas för att i samverkan med andra mer uttalat främja demokratisering och rättsstatens principer vid sidan av säkerheten i Vitryssland, Moldavien, Kaukasus och Centralasien.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) är ett effektivt instrument i det internationella säkerhetssamarbetet. OSSE bedriver en omfattande och mångsidig fältverksamhet i staterna i

Östeuropa och Centralasien, som bl.a. innefattar förebyggande av människohandel i t.ex. Moldavien och Ukraina, bekämpande av terrorism, narkotika- och vapenhandel i de centralasiatiska staterna samt projekt avsedda att främja en demokratisk utveckling i bl.a. Vitryssland. Dessa projekt speglar organisationens brett definierade syn på säkerhet.

Utskottet noterar att OSSE:s möjligheter att agera i varierande utsträckning är kringskurna i de stater där dess närvaro och engagemang kanske är som mest angelägen. Detta gäller t.ex. i Tjetjenien där mandatet för OSSE:s närvaro inte kunde förlängas efter den 1 januari 2003 på grund av ryskt motstånd bl.a. mot organisationens övervakning av de mänskliga rättigheterna, Vitryssland där regeringens obenägenhet att förlänga den tidigare OSSE-delegationens mandat (som löpte ut den 31 december 2002) tvingade organisationen att ge upp arbetet med stöd till bl.a. oberoende enskilda organisationer samt Turkmenistan där den repressiva regimen under president Saparmurat Nijazov avsevärt har försvårat OSSE:s möjligheter att över huvud taget verka.

Utskottet kan dock konstatera att OSSE, trots nämnda försök att begränsa dess handlingsmöjligheter, upprätthåller operativ närvaro i flertalet av Europas och Centralasiens många oroshärdar. Organisationen åtnjuter stor legitimitet. Dess säkerhetsfrämjande verksamhet har på ett väsentligt sätt bidragit till demokratisering, säkerhet och stabilitet i såväl f.d. Sovjetunionen som den euro-atlantiska regionen som helhet.

Sverige stöder aktivt OSSE:s arbete, särskilt den omfattande fältverksamheten och den konfliktförebyggande verksamhet som bedrivs av högkommissarien för frågor om nationella minoriteter och OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter. Sverige fäster därtill, noterar utskottet, stor vikt vid polissamarbetet inom OSSE. Sverige bidrar med poliser och polisinstruktörer till OSSE:s polisverksamhet i Kroatien, Kirgizistan, Makedonien samt Serbien och Montenegro (inklusive Kosovo).

Med det anförda anser utskottet att de motionsvis framförda synpunkterna är tillgodosedda, varför motionerna 2002/03:U323 (m) yrkande 26 och 2004/05:U242 (m) yrkande 8 avstyrks.

Europeiska unionen (EU)

Propositionen

EU är en politisk allians. Unionen har en växande roll som global ekonomisk samt utrikes- och säkerhetspolitisk aktör. Med EU:s utvidgning stärks säkerheten i hela Europa. Medlemskapet i EU ger oss säkerhet och skapar solidaritet mellan medlemsländerna. Europeiska unionen är vid sidan av FN vårt viktigaste säkerhetspolitiska forum. Stärkt EU-förmåga är också stärkt svensk förmåga. EU-länderna strävar efter att fördjupa samarbetet inom säkerhets- och försvarspolitiken. Detta har bl.a. manifesterats genom EU:s säkerhetsstrategi, där medlemsstaterna gemensamt formulerat en säker-

hetsrelaterad syn på omvärlden. EU-medlemmarna har enats om strategiska målsättningar samt givit en inriktning till hur EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik (GUSP och ESFP) bör utformas och utvecklas. Sverige har aktivt stött utvecklingen av EU:s möjligheter att förebygga väpnade konflikter och bidra till det internationella fredsfrämjande arbetet. Sverige arbetar inom EU för att ytterligare stärka vår förmåga att effektivt bemöta våra gemensamma säkerhetshot. Vi vill se ett mer solidariskt EU, som tar ett större ansvar globalt.

EU genomförde 2003 två civila och två militära krishanteringsinsatser. Sverige deltog i samtliga insatser. Under 2004 har EU inlett sin första rättsstatsinsats i Georgien. När den Natoleda insatsen i Bosnien och Hercegovina (SFOR) avslutas i december 2004 inleds EU:s militära krishanteringsoperation Althea i landet. EU:s medlemsstater enades våren 2004 om nya militära kapacitetsmål för EU:s krishanteringsförmåga, s.k. Headline Goals, där fokus ligger på snabbinsatser av autonoma krishanteringsförmågor samt åtgärdande av kvarvarande brister, t.ex. inom områdena strategisk transport och ledningssystem.

Motionerna

Utgångspunkter

I den enskilda motionen 2004/05:U222 (m) *yrkande 1* menar motionären att det ligger i Sveriges intresse att vara med i den alleuropeiska säkerhetsordningens alla delar. I samma motion (*yrkande 2*) understryker motionären att ambitionen för Europapolitiken måste vara att Sverige skall kunna göra mer för att bidra till stabilitet och krishantering i Europa. Vidare anför motionären (*yrkande 3*) att EU är en unik aktör för freden därför att samarbetet omfattar det breda säkerhetsbegreppets alla delar, om än på olika sätt och olika djup. Emellertid är Sverige, liksom Europa i övrigt, beroende av Natos strukturer för att det fredsbevarande arbetet alls skall vara möjligt att utföra (*yrkande 4*). I kommittémotion 2004/05:U314 (kd) *yrkande 6* begär motionärerna att Sverige stärker sitt deltagande via den gemensamma säkerhetsstrategin och utvecklandet av solidaritetsklausulen för ökad krishanteringsförmåga inom EU.

Motionärerna bakom partimotion 2003/04:U256 (m) *yrkande 1* menar att Sverige genom EU-medlemskapet ingår i en moralisk, politisk och ekonomisk allians. Krishantering med såväl militära stridskrafter som civila resurser har blivit en normal del av den svenska säkerhetspolitiken. Sverige kan inte stå neutralt om ett EU-land eller grannland skulle utsättas för hot eller angrepp. Solidariteten måste bli en bärande idé i svensk säkerhetspolitik. Vidare måste det vara en hörnsten i svensk säkerhetspolitik att stöd ges till principerna i FN-stadgan, där det viktigaste är att förhindra anfallskrig, folkmord och folkfördrivning.

Sverige och EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik

I den enskilda motionen 2004/05:U223 (m) yrkande 1 efterlyser motionären klarhet kring frågan om vilket mandat som krävs för EU:s krishanteringsinsatser. I samma motion (yrkande 3) anför motionären att civil krishantering försvåras eller omöjliggörs utan en trovärdig militär krishanteringsförmåga inom EU. Vidare anføres (yrkande 4) att Sverige uttryckligen skall acceptera Europeiska rådets slutsatser från Helsingfors angående mandatet för EU:s krishanteringsinsatser. I partimotion 2004/05:K431 (fp) yrkande 8 understryker motionärerna betydelsen av att EU förmår tala med en röst i utrikespolitiken. I partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 2 pekar motionärerna på vikten av en väl förankrad svensk och europeisk säkerhetspolitik. I partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 15 anför motionärerna att Sverige och praktiskt taget alla andra länder i EU i dagsläget har en alltför begränsad förmåga att fylla det stora behov av civil och militär krishantering som råder. Det handlar å ena sidan om att det inte finns en tillräckligt utvecklad och tydlig gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som gjort dessa behov och krav tydliga. Å andra sidan är det, menar Moderaterna, en fråga om bristande resurser. De flesta medlemsländerna, inklusive Sverige, förmår inte att ställa tillräckliga styrkor till förfogande. Inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) utvecklar EU en militär snabbinsatsförmåga som bygger på stridsgrupper från de olika länderna, som snabbt kan sättas samman för att kunna ställa trupp till förfogande. Motionärerna anser att Sverige bör ha som målsättning att kunna ta ansvar för en stridsgrupp. I kommittémotion 2004/05:U216 (fp) yrkande 5 understryker motionärerna betydelsen av att en gemensam EU-försvarspolitik skall syfta till att främja en alleuropeisk fredsordning. Den bör inte, anser motionärerna, utvecklas mot att EU bygger upp ett eget, av den transatlantiska länken, oberoende försvar.

Kristdemokraterna anser i kommittémotion 2004/05:U314 (kd) yrkande 8 att Sveriges deltagande inom den av EU upprättade försvarsmaterielbyrån är angeläget.

Motionärerna bakom partimotion 2004/05:Fö8 (v) yrkande 1 anser att vissa specifika formuleringar i regeringens proposition 2004/05:5 *Vårt framtida försvar* innebär att den svenska regeringen ger signaler till stöd för den i EU:s grundlag föreslagna försvarsgarantin. I den enskilda motionen 2004/05:Fö28 (mp) yrkande 2 anför motionären att ett svenskt deltagande i EU:s ”krishantering” är ett steg bort från den svenska alliansfriheten. Vidare anför motionären (yrkande 3) att Sverige inte bör delta med militära förband i EU:s snabbinsatsstyrkor. I yrkande 4 anför motionären att den föreslagna solidaritetsklausulen i utkastet till EU-konstitution är oförenlig med svensk alliansfrihet och därför inte skall accepteras. I partimotion 2004/05:Fö8 (v) yrkande 14 anför motionärerna att Sverige inte skall delta i EU:s försvarsmaterielbyrå. I samma motion (yrkande 12) anføres att allt internationellt materielsamarbete vad gäller vapenmateriel skall utgå från de svenska restriktiva reglerna för exportkontroll.

EU:s grannskapspolitik

I partimotion 2004/05:K431 (fp) yrkande 10 anför Folkpartiet att den europeiska grannskapspolitiken bör fokusera på de östra grannarna med vilka EU delar landgräns och därmed är mer beroende av. Sverige bör, menar motionärerna, verka för att EU inte ägnar länderna mindre engagemang och intresse nu när även Barcelonaprocessens länder ingår i politikområdet. Sverige bör också verka för att de nya grannländerna skall ges ett medlemskapsperspektiv.

Kärnvapenfri zon i Europa

I den enskilda motionen 2002/03:U278 (s) samt den enskilda motionen 2004/05:U287 (s) yrkande 1 anförs att regeringen bör vidta åtgärder för att införa lagstiftning enligt den österrikiska modellen för att åstadkomma en kärnvapenfri zon i Europa. I samma motion (yrkande 2) anför motionären att regeringen inom EU skall verka för att icke-kärnvapenstater som i dag åtnjuter de av Nato utsträckta kärnvapengarantierna själva, och gemensamt, avsäger sig dessa garantier.

Utskottets överväganden

Utgångspunkter

Utskottet anser i likhet med regeringen att dagens hot mot freden och Sveriges säkerhet bäst kan avvärjas i gemenskap och samverkan med andra länder, med militär alliansfrihet som grund. På det globala planet är det främsta uttrycket för detta vårt stöd till FN. Genom vårt medlemskap i EU deltar vi i en solidarisk gemenskap vars främsta syfte är att förhindra krig på den europeiska kontinenten. Denna politik har både parlamentarisk majoritet och ett utbrett folkligt stöd.

Arbetet för en alleuropeisk fredsordning, där Sverige samverkar med samtliga organisationer och länder som delar våra värderingar och intressen, utgör en av hörnstenarna i svensk politik. Vårt medlemskap i EU är det främsta instrumentet för detta jämte vårt engagemang i OSSE, deltagande i Euro-atlantiska partnerskapsrådet (EAPR) och Partnerskap för fred (PFF) samt vårt omfattande bilaterala och multilaterala engagemang.

Sveriges och EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik

Sverige och alla andra medlemsländer verkar för att förstärka och utveckla sin politiska solidaritet, även inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Utskottet välkomnar att EU som en del av detta arbete bygger upp en sammanhållen civil och militär krishanteringsförmåga, som ett komplement till diplomatiska, ekonomiska och biståndspolitiska verktyg.

Utskottet kan konstatera att EU i december 2003 antog en säkerhetsstrategi, vari unionens utrikes- och säkerhetspolitiska inriktningar och prioriteringar beskrivs. Som ett led i utvecklingen mot en krishanteringsförmåga

och en gemensam försvarsmaterielpolitik har även ett särskilt organ, Europeiska försvarsbyrån (European Defence Agency, EDA), upprättats för utveckling av militär förmåga, forskningssamarbete och materiel.

Vidare noterar utskottet att EU, som ett direkt resultat av terrordådet i Madrid den 11 mars 2004, beslutade att anta en solidaritetsdeklaration, vilken föreskriver ömsesidig solidaritet och hjälp signatärstaterna emellan i händelse av ett terrorangrepp. Sverige har, i samband med undertecknandet av det nya EU-fördraget i Rom den 29 oktober 2004, också skrivit under solidaritetsdeklarationen. Solidaritetsdeklarationen är endast ett politiskt förpliktande dokument medan den i fördraget inskrivna s.k. solidaritetsklausulen (vilken i närmare detalj redogör för hur solidaritetsdeklarationen rent praktiskt skall tillämpas) blir rättsligt bindande när EU:s 25 medlemsländer har ratificerat EU-fördraget.

Utskottet noterar att det också i övrigt finns aspekter på det konstitutionella fördraget som är av betydelse ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Riksdagen har gjort vissa ställningstaganden i dessa frågor i bl.a. det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande 2003/04:KUU1.

Det finns ingen motsättning, anser utskottet, mellan den militära alliansfriheten och den starka solidariteten mellan EU-länderna. Det är svårt att föreställa sig att Sverige skulle ställa sig neutralt i händelse av ett väpnat angrepp mot ett annat EU-land. Det är lika svårt att föreställa sig att övriga EU-länder inte skulle agera på samma sätt.

Det är Sverige självt som definierar den närmare innebörden av den militära alliansfriheten. Den sätter, bortsett från avtal om ömsesidigt stöd till försvar mot väpnat angrepp, inga hinder för ett svenskt allsidigt och aktivt deltagande i internationellt säkerhetssamarbete. Vi har i dag möjlighet att delta i alla former av internationellt samarbete i de delar som gäller ömsesidigt stöd till försvar mot väpnat angrepp.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att ett fortsatt fördjupat euroatlantiskt säkerhetssamarbete är av grundläggande betydelse för att hantera konflikter i Europa och dess närhet. Nato har, liksom EU och OSSE, stor betydelse för säkerheten i Europa. Sveriges samverkan med Nato på Balkan, samt inom ramen för EAPR och PFF, är ett uttryck för den vikt vi fäster vid Natos centrala roll som militär krishanterare i Europa. På samma sätt är samverkan mellan EU och Nato, för europeisk del inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP), ett viktigt instrument för att utveckla den europeiska krishanteringsförmågan.

Utskottet vill betona att en grundförutsättning för utvecklingen av en europeisk säkerhets- och försvarspolitik är att EU, förutom att bygga upp en krishanteringsförmåga, etablerar en närmare samarbetsrelation till Nato.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att såväl EU:s militära krishanteringsinsats, ”Concordia”, som inleddes i Makedonien i mars 2003, som krishanteringsinsatsen ”Althea”, som beräknas inledas i december 2004 i Bosnien och Hercegovina, sker i enlighet med de s.k. Berlin plus-arrangemangen. Utskottet vill framhålla att en grundtanke bakom denna stånd-

punkt är att EU inte skall utveckla en egen kapacitet med militära högkvarter, ledningssystem m.m., som skulle kunna utgöra en dubblering och konkurrerande struktur i förhållande till Nato.

Utskottet anser att det finns behov av att använda ESFP för att bidra till fred och säkerhet utanför EU:s gränser. De nuvarande förmågemålen, EU Headline Goal 2003, utgår från Kosovokrisens krav på förmåga att ingripa. Målen skall vara realiserade år 2010. EU:s säkerhetsstrategi definierar inriktningen av den fortsatta utvecklingen av EU:s krishanteringsförmåga och en viktig del i detta är etableringen av snabbinsatsstyrkor. EU:s nuvarande snabbinsatsförmåga består i sak av löften från medlemsstaterna om att tillskjuta resurser till insatser när så behövs. För att öka förmågan har Europeiska rådet beslutat att EU skall utveckla en självständig förmåga till snabbinsatser, vilka består av på förhand identifierade och interoperabla förband som skall kunna stödja FN och lösa alla typer av Petersbergsuppgifter, inklusive stridsuppgifter i höga konfliktnivåer. Detta utgör kärnan i förslaget om strukturerat samarbete som förhandlats fram inom ramen för EU:s regeringskonferens. Sverige har varit en aktiv och bidragande part i den här beskrivna utvecklingen.

Utskottet konstaterar även att Sverige solidariskt avser att bidra till EU:s krishanteringsförmåga. En insatsgrupp bestående av 1 100 soldater från Sverige samt 150–200 man från Finland respektive Norge skall etableras under svensk ledning. Denna styrka skall stå färdig 2008.

Utskottet menar att de kapaciteter, såväl civila som militära, som nu utvecklas inom ramen för ESFP skall ses som ett stöd till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik i syfte att stärka EU:s roll på den internationella arenan vad gäller konfliktförebyggande och krishantering. Samarbetet inom ESFP är mellanstatligt. Samtliga medlemsstater i EU har, enligt fördraget, rätt att fullt ut delta i EU:s krishanteringsinsatser, men det finns ingen skyldighet att delta. Det ankommer på varje medlemsstat att avgöra om, och i så fall i vilken omfattning, staten i fråga vill göra så. Sverige fattar i varje enskilt fall och i enlighet med svensk lag beslut om medverkan i en krishanteringsinsats. Internationella fredsfrämjande insatser vilar på FN-stadgans principer. Enligt FN-stadgan skall beslut om fredsframtvingande insatser, dvs. sådana insatser som kan innebära våldsanvändning utöver vad som kan anses vara självförsvar, fattas av FN:s säkerhetsråd.

EU:s grannskapspolitik

Utskottet vill framhålla att EU:s politik i förhållande till grannländerna Moldavien, Ukraina och Vitryssland bör innehålla ett medlemskapsperspektiv. Enligt unionsfördragets artikel 49 får varje europeisk stat som respekterar de grundläggande principer som anges i fördragets artikel 6.1 ansöka om att bli medlem i unionen.

Utskottet vill vidare framhålla att det är av vikt att unionen ökar sitt engagemang i förhållande till Ukraina, Vitryssland och Moldavien. När det gäller Medelhavsområdet finns redan lämpliga instrument i form av Medel-

havssamarbete, MEDA-biståndet (Euro-Mediterranean Partnership) och Barcelonaprocessen. Motsvarande instrument saknas i förhållande till de nämnda tre staterna. Utskottet välkomnar att EU nu utarbetar handlingsplaner för i första hand Ukraina och Moldavien, men vill understryka vikten av att en liknande handlingsplan också upprättas för EU:s relationer till Vitryssland.

Utskottet vill i sammanhanget också understryka vikten av ett tydligt engagemang och intresse från EU:s sida gentemot de stater som kommer att vara unionens grannar på lång sikt, i synnerhet staterna i Kaukasus.

Utskottet ser mot denna bakgrund positivt på EU:s European Neighbourhood Policy (ENP) gentemot unionens grannar i Östeuropa, dvs. Moldavien, Ryssland, Ukraina och Vitryssland, samt staterna söder och öster om Medelhavet.

European Neighbourhood Policy gick tidigare under benämningen Nya grannlandsinitiativet och Det utökade Europa, Wider Europe. Utskottet konstaterar att tyngdpunkten i unionens grannlandspolitik, i sin nya tappning, tycks ha förskjutits från staterna i Central- och Östeuropa till att anta en geografiskt sett bredare och mindre fokuserad inriktning. Utskottet vill understryka att det vore olyckligt om denna tyngdpunktsförskjutning får till följd att EU:s grannar i Öst- och Centraleuropa framdeles ägnas mindre engagemang och intresse från unionens sida.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:K431 (fp) yrkandena 8 och 10, 2002/03:U278 (s), 2003/04:U256 (m) yrkande 1, 2004/05:U216 (fp) yrkande 5, 2004/05:U222 (m) yrkande 1–4, 2004/05:U223 (m) yrkandena 1, 3 och 4, 2004/05:U242 (m) yrkandena 2 och 15, 2004/05:U287 (s) yrkandena 1 och 2, 2004/05:U314 (kd) yrkandena 6 och 8, 2004/05:Fö8 (v) yrkandena 1, 12 och 14 och 2004/05:Fö28 (mp) yrkande 2–4 kan avstyrkas.

Nato

Propositionen

Nato är fortsatt en viktig säkerhetspolitisk organisation och för många medlemmar symboliserar Nato den militära dimensionen av den transatlantiska länken. Nato håller på att genomföra en omstrukturering i riktning mot ett ökat fokus på internationell krishantering. Ett viktigt element är den pågående utvecklingen av Natos snabbinsatsstyrka NATO Response Force (NRF), vars syfte främst är att öka tillgängligheten, stridseffekten och interoperabiliteten bland medlemmarnas insatsförband. NRF kommer sannolikt att inverka på normer och standarder för internationell krishantering och för certifiering av styrkor även för krishanteringsuppgifter. I samband med Natotoppmötet i Istanbul i juni 2004 befastes även organisationens geografiska

omorientering bl.a. genom beslutet att utöka den internationella säkerhetsstyrkans närvaro i Afghanistan samt genom Natos erbjudande att bistå den irakiska regeringen i utbildningen av säkerhetsstyrkor.

Sveriges relation till Nato bygger på samarbetet inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR) och Partnerskap för fred (PFF) och samarbetet mellan EU och Nato. EAPR och PFF är centrala för Natos samarbete med länder som inte är medlemmar av alliansen. Dessa samarbeten är en viktig del av den alleuropeiska säkerhetsordningen. Partnerskapet utgör ett konkret bidrag till det transatlantiska säkerhetssystemet och en stark transatlantisk länk. Det utgör fortsatt det främsta instrumentet för att kunna utveckla den samverkansförmåga och interoperabilitet som är nödvändig för att kunna bidra till internationell krishantering och fredsfrämjande verksamhet. Genom övningsverksamhet och den s.k. planerings- och översynsmekanismen säkerställs partnerländernas förmåga för internationella krishanteringsinsatser, vare sig de bedrivs i FN:s, EU:s eller Natos regi.

Relationen mellan EU och Nato har stärkts, bl.a. genom den s.k. Berlin plus-överenskommelsen och Pragöverenskommelsen (Prague Capability Commitment, PCC), vilket torde innebära att Sveriges relation till Nato i allt större utsträckning också definieras genom vårt medlemskap i EU. Det strategiska partnerskapet mellan EU och Nato inom krishantering innebär att EU skall kunna nyttja vissa Natoresurser för planering och ledning av insatser. Överenskommelserna under 2003, i vilka man från såväl EU:s som Natos sida återigen understrukit vikten av samarbete, utgör grund för en ömsesidigt förstärkande samverkan.

Motionerna

Sverige och Nato

Folkpartiet menar i kommittémotion 2003/04:U329 (fp) yrkande 2 samt kommittémotion 2004/05:U216 (fp) yrkande 3 att den rådande säkerhetspolitiska fyrpartidoktrinen är överspelad av verkligheten. Verkligheten är den, menar motionärerna, att Sverige samarbetar oerhört tätt med Nato i olika krishanteringsuppdrag runtom i världen. Sverige ställer upp i fråga om volym och kvalitet mer än flera Natomedlemmar. En doktrin som saknar relevans för den verklighet Sverige lever i saknar trovärdighet i vår omvärld. Moderaterna understryker i partimotion 2002/03:U323 (m) yrkande 19 vikten av att Sverige inte hamnar i en situation där Sverige utgör det enda av de nordisk-baltiska länderna som valt att stå utanför Nato.

I partimotion 2003/04:U256 (m) yrkande 6 anför Moderaterna att de fyra nordiska länderna skulle kunna fördjupa och intensifiera det säkerhetspolitiska samarbetet inom ramen för den euro-atlantiska säkerhetsordningen. På så sätt, menar motionärerna, kan en stark politik för säkerhet och stabilitet som har sin förankring i både EU och Nato, och där Sverige är ett aktivt och bidragande land, formas i vår del av världen.

Moderaterna anser vidare i partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 3 att Sveriges grundinställning bör vara att vi, som ett mot omvärlden öppet och internationalistiskt inriktat land, fullt ut skall vara med i varje form av det internationella samarbetet. Endast om det finns mycket starka nationella skäl som talar emot samarbete är utanförskap att förordas.

I kommittémotion 2002/03:U234 (fp) yrkande 1 anförs att Sverige, i likhet med de tre baltiska staterna, omgående bör söka medlemskap i Nato. I kommittémotion 2004/05:U216 (fp) yrkande 2 anförs motionärerna att en svensk säkerhetspolitisk doktrin bör utgå från att Sverige aktivt skall bidra till att skapa en europeisk fredsordning i gemenskap. Sverige skall därför, anser motionärerna, ansöka om medlemskap i Nato.

I den enskilda motionen 2004/05:U222 (m) yrkande 7 menar motionären att argumenten mot ett svenskt Natomedlemskap har bortfallit och att ett svenskt Natomedlemskap är naturligt. I kommittémotion 2004/05:U216 (fp) yrkande 7 menar motionärerna att Sverige bör tillvarata de möjligheter till samordning och kostnadseffektivitet som ett medlemskap i Natoalliansen skapar. Motionären bakom den enskilda motionen 2004/05:U222 (m) yrkande 5 menar att Nato är den organisation som också fortsättningsvis bör svara för säkerhetspolitikens kärna, den militära förmågan och de ömsesidiga försvarsförpliktelserna.

Vänsterpartiet anförs i partimotion 2004/05:Fö8 (v) yrkande 15 att svenskt deltagande i krishanteringsövningar direkt med Nato inte är förenligt med den svenska alliansfriheten. Sverige bör därför, menar motionärerna, inte delta i krishanteringsövningar inom Nato. Motionärerna bakom den enskilda motionen 2004/05:Fö28 (mp) yrkande 7 anförs att Sverige inte, ensamt eller genom medlemskapet i EU, skall närma sig Nato.

I partimotion 2004/05:K431 (fp) yrkande 9 anser motionärerna att Natolänken mellan Europa och Nordamerika spelar en fundamental roll inte bara för utvecklingen av EU:s krishanteringsförmåga utan även för Sveriges roll i det europeiska säkerhetsbyggandet. Det är viktigt att bibehålla USA:s fortsatta engagemang i den nordatlantiska regionen. I partimotion 2004/05:U219 (c) yrkande 16 anser motionärerna att det transatlantiska samarbetet är en viktig del i att skapa en säkrare och mer demokratisk värld. Sverige bör både direkt och genom EU verka för att en sådan ordning kommer till stånd.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis notera att det står varje land fritt att självt välja säkerhetspolitisk linje. Detta gäller såväl för de länder som valt medlemskap i EU och/eller Nato som för dem som valt en annan linje. Deras beslut skall respekteras.

Det är utskottets mening att de vägval som flera av de tidigare ockuperade staterna i Östeuropa har gjort sedan Sovjetunionens sammanbrott – medlemskap i EU och i Nato – gynnar säkerheten i Europa. Deltagande i

internationella institutioner, regimer och organ, baserat på frivillighet och engagemang, motverkar det cyniska realpolitiska maktbalanstänkandet, vars tragiska resultat – intressesfärer, buffertzoner, säkerhetsvakuum och krig – så starkt har präglat det förra århundradet.

Utskottet konstaterar att Natos medlemsstater 1999 upptog Polen, Tjeckien och Ungern, tre tidigare Warszawapaktsländer, som medlemmar i alliansen. I mars 2004 upptogs ytterligare sju länder i alliansen, såväl tidigare Warszawapaktsländer som f.d. delrepubliker i Sovjetunionen: Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Rumänien och Slovakien. Därutöver upptogs även den f.d. delrepubliken i den upplösta jugoslaviska federationen, Slovenien. Utskottet välkomnar alliansens utvidgning och vill betona att särskilt de baltiska staternas medlemskap bidrar till ökad säkerhet och stabilitet i Östersjöregionen.

Sveriges säkerhetspolitik syftar till att bevara fred och självständighet för vårt land, bidra till stabilitet och säkerhet i vårt närområde samt stärka internationell fred och säkerhet. Sverige är militärt alliansfritt. Denna säkerhetspolitiska linje, med möjlighet till neutralitet vid konflikter i vårt närområde, har tjänat oss väl. För framtiden är det tydligare än någonsin att säkerhet är mer än avsaknad av militära konflikter. Hot mot freden och vår säkerhet kan bäst avväjas i gemenskap och samverkan med andra länder. På det globala planet är det främsta uttrycket för detta vårt stöd till FN. Genom vårt medlemskap i EU deltar vi i en solidarisk gemenskap, vars främsta syfte är att förhindra krig på den europeiska kontinenten.

Det strategiska partnerskapet mellan EU och Nato inom krishantering – främst manifesterat genom Berlin plus-överenskommelsen och Pragöverenskommelsen (Prague Capability Commitment, PCC) – har medfört att relationen mellan EU och Nato har stärkts. Utskottet delar regeringens bedömning att Sveriges relationer till Nato kommer att ha en nära koppling till EU:s relationer med alliansen.

Det förtjänar härvid att understrykas att den svenska alliansfriheten på intet sätt hindrar det svenska arbetet för upprättandet av en fungerande alleuropeisk fredsordning. Genom sitt medlemskap i såväl EU som EAPR/PFF har Sverige möjlighet att verka för en europeisk säkerhetsordning grundad på en vital transatlantisk länk som dels garanterar fortsatt amerikanskt engagemang för europeiska säkerhetsfrågor, dels garanterar att EU inte bygger upp säkerhetspolitiska institutioner och strukturer som konkurrerar med Natos.

Utskottet kan konstatera att det finns olika uppfattningar kring frågan om Sveriges förhållande till Nato. Utskottet menar att tre huvudlinjer kan urskiljas. Dels förespråkas att Sverige – inom ramen för en fortsatt militär alliansfri linje – skall vara ett aktivt och bidragande land till såväl EU:s som Natos militära fredsfrämjande insatser, dels att Sverige skall inta en mycket restriktiv hållning när det gäller krishanteringsövningar tillsammans med Nato och dels att Sverige skall ansöka om medlemskap i alliansen.

Det är utskottets uppfattning att Sverige, genom sitt medlemskap i internationella organisationer och samarbetsorgan som FN, EU och OSSE, redan aktivt bidrar till en global och euro-atlantisk freds- och säkerhetsordning. Genom medlemskapet i EAPR/PFF kan vi utöva inflytande samt tillvarata svenska intressen i de operationer där vi väljer att delta. Utskottet menar också att det i Sverige finns en bred politisk uppslutning och ett starkt folkligt stöd kring vår militära alliansfrihet. Utskottet ser ingen anledning att ompröva denna ståndpunkt.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2004/05:K431 (fp) yrkande 9, 2002/03:U234 (fp) yrkande 1, 2002/03:U323 (m) yrkande 19, 2003/04:U256 (m) yrkande 6, 2003/04:U329 (fp) yrkande 2, 2004/05:U216 (fp) yrkandena 2, 3 och 7, 2004/05:U219 (c) yrkande 16, 2004/05:U222 (m) yrkandena 5 och 7, 2004/05:U242 (m) yrkande 3, 2004/05:Fö8 (v) yrkande 15 och 2004/05:Fö28 (mp) yrkande 7.

Den vidgade hotkatalogen

Propositionen

Terrorrädan den 11 september 2001 i USA föranledde en kraftsamling mot terrorism på global såväl som på regional och lokal nivå. FN står i centrum för kampen mot terrorism i och med sin unika legitimitet och ett nära nog universellt medlemskap. I säkerhetsrådets resolution 1373, som antogs kort efter terrorrädan i USA, fastställdes en rad obligatoriska åtgärder som gör att samordnad verksamhet mot terrorism blivit en prioritet för hela världssamfundet. Säkerhetsrådet har också tillsatt en särskild kommitté med uppdrag att övervaka tillämpningen av resolutionen.

Även på regional nivå har betydande åtgärder vidtagits i kampen mot terrorismen. Efter terrorrädan i Madrid har såväl EU, Nato som OSSE gjort förnyade genomlysningar av de åtgärder som respektive organisation vidtagit för att bekämpa terrorism. EU bidrar till terroristbekämpningen genom att stärka samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter på mellanstatlig grund. En samordnare har inrättats för detta ändamål i Rådssekretariatet. ESFP bidrar till ansträngningarna att förebygga och lösa regionala konflikter som skulle kunna utgöra en grogrund för terrorism. Andra aspekter som berör ESFP är skydd av trupp i EU-ledda fredsfrämjande insatser, samt frågan om möjlig användning av militära resurser, till stöd för civila insatser, för att skydda civilbefolkningen vad gäller effekterna av en terroristattack.

Det bestående säkerhetshot som massförstörelsevapen utgör har genererat nya initiativ på icke-spridningsområdet. Ett utökat internationellt samarbete, kallat Proliferation Security Initiative (PSI) håller på att byggas upp. Det handlar om att genom praktiska insatser förbättra det internationella samfundets förmåga att förhindra spridning av massförstörelsevapen. Vidare

har FN:s säkerhetsråd under 2004 antagit resolution 1540 om vikten av åtgärder för att förhindra spridning av massförstörelsevapen till icke-statliga aktörer.

Motionerna

Den internationella terrorismen

I partimotion 2004/05:U219 (c) yrkande 1 menar motionärerna att föreställningen och uppfattningen om vad som är ett hot mot säkerheten i världen har förändrats, speciellt efter den 11 september 2001. De inträffade terrorådåden och alltför hot om nya attentat har radikalt förändrat hotbilden i världen. Motionärerna menar vidare att säkerhetshot kan omfatta väldigt många andra former än terrorism. Andra hot är exempelvis bristande naturresurser, sjukdomar, svält och bristande vattenförsörjning. För att möta dessa ”nya” hot måste Sverige, EU och FN förbereda sig på ett nytt sätt. Det är även av stor betydelse att insatser görs mot sjukdomar, att det finns klara och tydliga regler för hur fördelning av naturresurser sker samt att dialogen och det internationella samarbetet ökar.

I kommittémotion 2002/03:Fö240 (fp) yrkande 2 anför Folkpartiet att terrorattackerna mot New York och Washington den 11 september 2001 på ett ofattbart tragiskt och skoningslöst sätt lyfte fram de nya förutsättningarna för internationell fred och säkerhet som råder sedan det kalla krigets slut. Motionären bakom den enskilda motionen 2004/05:Fö28 (mp) yrkande 1 välkomnar att försvaret nu bättre anpassas till de nya hot som finns. Hit hör bl.a., menar motionären, terrorism, miljöhot, narkotika- och drogrelaterad brottslighet, ekonomisk brottslighet, dataintrång och sabotage.

Massförstörelsevapen

I partimotion 2002/03:U322 (m) yrkande 15 menar motionärerna att den senaste utvecklingen i Nordkorea och i Indien/Pakistan visar att kärnvapen fortfarande är attraktivt som ett medel för politiskt inflytande. Gemensamt för de stater som i hemlighet utvecklar massförstörelsevapen är att de ligger i politiskt instabila områden som Mellanöstern, Centralasien och Korea. Risker blir därigenom påtagliga för att regionala konflikter utvidgas och fördjupas. Motionärerna anför vidare att de multilaterala förpliktelserna är av grundläggande betydelse för säkerheten i världen. Det centrala för trovärdigheten är att man genom inspektioner gemensamt kan kontrollera att alla parter följer ingångna avtal. Det skapar förtroende och säkerhet i världen. Sverige, EU och det internationella samfundet måste reagera med kraft mot de problemstater som i strid mot avtalen besitter, eller försöker anskaffa, massförstörelsevapen.

I partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 5 anser Moderaterna att det största hotet inom den närmaste tioårsperioden kan komma i form av massförstörelsevapen i händerna på internationella terroristnätverk. För svensk del, menar motionärerna, är det viktigt att fullt ut delta i Proliferation Secu-

rity Initiative (PSI) som syftar till att hindra transport av massförstörelsevapen, raketer och andra leveranssystem eller material som kan användas vid framställning av massförstörelsevapen.

I den enskilda motionen 2004/05:U260 (mp) yrkande 3 menar motionären att regeringen och världssamfundet bör förmå USA att återansluta sig till ABM-avtalet (rustningskontrollavtalet). I samma motion (yrkande 4) anför motionären även att regeringen och världssamfundet bör förmå USA att ratificera provstoppsavtalet för kärnvapen (Comprehensive Test Ban Treaty). Vidare anføres (yrkande 5) att regeringen och världssamfundet bör förmå USA att lägga ned alla planer på ett eget missilförsvar (NMD). I den enskilda motionen 2004/05:U275 (mp) yrkande 4 anføres att Sverige skall verka för att USA reparerar skadorna på människor och miljö efter krigföring med utarmat uran.

Minor

Folkpartiet menar i kommittémotion 2002/03:Fö241 (fp) yrkande 3 samt i kommittémotion 2003/04:U258 (fp) yrkande 2 att Sverige aktivt bör engagera sig i att få till stånd en global anslutning till Ottawakonventionen som förbjuder personminor. I kommittémotion 2002/03:Fö241 (fp) yrkande 5 samt i kommittémotion 2003/04:U258 (fp) yrkande 3 anføres att Sverige bör ge direkt stöd till vård, rehabilitering och social och ekonomisk återanpassning av minoffer.

Hiv/aids

Motionärerna bakom kommittémotion 2004/05:U331 (kd) yrkande 25 menar att biståndet till stöd för mänskliga rättigheter, demokratiutveckling, kampen mot miljöproblem och hiv/aids-bekämpningen m.m. alla är problemområden som är starkt länkade till säkerhetspolitiska aspekter. Det krävs följaktligen, anför motionärerna, en vidareutveckling i synen på konflikt- och säkerhetsfrågornas koppling till biståndet.

I kommittémotion 2002/03:U280 (kd) yrkande 6 menar Kristdemokraterna att hiv/aids skall bedömas som en säkerhetspolitisk risk. I kommittémotion 2002/03:U327 (kd) yrkande 1 menar Kristdemokraterna att en parlamentariskt sammansatt arbetsgrupp bör tillsättas för att utreda frågan om ett utvidgat säkerhetsbegrepp, där bl.a. hiv/aids och andra sjukdomar av epidemisk karaktär ingår. I samma motion (yrkande 2) anför Kristdemokraterna vidare att en utredning bör tillsättas med en bred vetenskaplig ansats där hiv/aids och liknande sjukdomar av epidemisk karaktär sätts in i ett säkerhetspolitiskt perspektiv. I kommittémotion 2003/04:U251 (kd) yrkande 7 vill Kristdemokraterna understryka vikten av att vidga det säkerhetspolitiska begreppet i Sverige till att även gälla allvarliga smittsamma sjukdomar.

Utskottets överväganden

Den internationella terrorismen

Utskottet kan konstatera att den internationella utvecklingen de senaste åren har visat prov på nya, mer komplexa och svårförutsägbara former av hot. Terrordåden i USA den 11 september 2001 och Madrid den 11 mars 2004 visar på det öppna demokratiska samhällets sårbarhet. Ingen stat kan på egen hand bekämpa terrorismen. Ett nära samarbete mellan stater och internationella organisationer är en nödvändig förutsättning för att garantera såväl staters som individers säkerhet. Det förebyggande arbetet att motverka orsakerna och grunderna till terrorism måste intensifieras. Utskottet delar regeringens uppfattning att FN, genom sin unika legitimitet och nära nog universella medlemskrets, står i centrum för kampen mot terrorismen. En samsyn råder om att alla de instrument som det öppna samhället disponerar skall kunna användas i denna kamp, och inom ramen för EU har Sverige ingått viktiga överenskommelser om harmonisering av lagstiftning för att underlätta europeiskt samarbete mot terrorism. Detta arbete får inte medföra att medborgerliga fri- och rättigheter samt rättssäkerheten hotas. Utskottet noterar, vad gäller den svenska beredskapen mot terrorhandlingar, att fortsatt utredningsarbete, bl.a. vad gäller Försvarsmaktens uppgifter och befogenheter, är påkallat och pågår. Detta arbete är angeläget.

Massförstörelsevapen

Spridningen av massförstörelsevapen (kärnvapen, kemiska och biologiska vapen) utgör ett av de största hoten mot internationell fred och säkerhet. En synnerligen oroande tendens i denna process är att de stater som utvecklar dessa vapen, och därmed bryter mot internationella regimer och överenskommelser, ofta är politiskt instabila och i flera fall står på randen till att bli s.k. sönderfallande stater (*failing states*). Utskottet anser att utvecklingen i detta hänseende i bl.a. Nordkorea och andra stater är mycket allvarlig.

Om det visar sig att t.ex. Iran har uppnått kärnvapenkapacitet genom ett förtäckt civilt kärnenergiprogram riskerar icke-spridningsfördraget (Non-Proliferation Treaty, NPT) och hela icke-spridningsregimen att allvarligt försvagas. Ett iranskt innehav av kärnvapen riskerar att bidra till en allvarlig destabilisering av regionen med ökad risk för att konflikter utvidgas och fördjupas. En sådan utveckling kan inte accepteras.

Fortsatt spridning av massförstörelsevapen till totalitära stater, vars politiska makt och legitimitet vilar på en repressiv och bräcklig grund, kan medföra att dessa vapen kommer i extremisters och terroristers händer. I ljuset av de stora terrorattentat som på senare tid har genomförts i bl.a. USA och Spanien framstår en sådan utveckling som ytterst skrämmande.

Utskottet noterar att Sverige i mars 2003 tog initiativ till att stärka EU:s gemensamma politik avseende massförstörelsevapen. Detta initiativ resulterade i att EU sedan december 2003 har en strategi och en konkret

handlingsplan för att motverka spridningen av sådana vapen. Sverige har också tagit initiativ till en internationellt oberoende kommission om massförstörelsevapen, vars uppdrag är att ge förslag till åtgärder för nedrustning och icke-spridning. Vidare förtjänar att anmärkas att Sverige sedan slutet av september 2004 är medlem av Internationella atomenergiorganet IAEA:s styrelse för en period av tre år.

Utskottet noterar vidare att Sverige är en aktivt bidragande part till det internationella samarbetet inom ramen för det s.k. Proliferation Security Initiative (PSI), vilket syftar till att motverka spridningen av massförstörelsevapen genom ingripanden mot misstänkta sjö-, luft- och landtransporter.

Utskottet konstaterar att Sverige vid ett flertal tillfällen har uttryckt oro över de amerikanska planerna på ett nationellt missilförsvar (National Missile Defence, NMD). Det finns även skäl till oro över det fortsatta utvecklandet av strategiska missiler som har aviserats av Ryssland. Utskottet menar att stormakternas oförmåga att nå samförstånd i fråga om utveckling av massförstörelsevapen och militära ”motmedel” av desamma är olycklig och riskerar att igångsätta nya rustningsspiraler. Det är angeläget, anser utskottet, att kärnvapenstaterna tar fasta på redan ingångna överenskommelser och avtal.

I samband med resonemang kring hotet från massförstörelsevapen förtjänar att anmärkas att hotet från en okontrollerad spridning av lätta vapen (*small arms*) också måste tas på stort allvar.

Enligt beräkningar från FN finns 639 miljoner lätta vapen (såsom pistoler, gevär, kulsprutepistoler etc.) tillgängliga i världen. Dessa vapen är tämligen enkla att tillverka och använda, och de har relativt lång livslängd.

Runt en halv miljon människor beräknas dö varje år som en följd av våld relaterat till lätta vapen, både i väpnade konflikter och som ett resultat av kriminalitet. Utskottet konstaterar att Sverige bl.a. genom Sida ger bilateralt stöd till projekt som syftar till insamling och förstöring av lätta vapen, kapacitetsuppbyggnad för lagstiftning, gränskontroll m.m. Sverige arbetar även för förbättrade system för märkning och spårning av vapen och DD&R, dvs. avvärning, demobilisering och reintegration av f.d. soldater och barnsoldater.

Minor

Utskottet konstaterar att Sverige, såsom part till Ottawakonventionen, står bakom konventionens mål att skapa en minfri värld. Utskottet vill understryka att Ottawakonventionen utgör det viktigaste instrumentet för att i internationellt samförstånd arbeta för en avveckling av antipersonella minor. Att parterna till konventionen enats om målet om en minfri värld är positivt. Sverige arbetar för att övertyga stater som inte är part till Ottawakonventionen att ansluta sig till konventionen så snart som möjligt och välkomnar Finlands nyligen antagna beslut att ansluta sig till konventionen.

Problemet med minor är synnerligen omfattande. Enligt beräkningar finns ca 100 miljoner minor nedgrävda inom såväl f.d. konfliktzoner som områden där konflikter alltjämt pågår. 15 000–20 000 människor beräknas årligen mista livet eller skadas allvarligt på grund av minor.

Sverige är, genom Sida, en av de största bidragsgivarna till insatser för humanitär minhantering (minröjning, stöd till minoffer, etc.). Under 1990-talet har Sverige stött minröjningsaktioner med ca 500 miljoner kronor. Sverige satsar i dag genom Sida omkring 100 miljoner kronor varje år på olika insatser för minröjning. Det svenska biståndet ges i första hand i form av finansiellt stöd till ländernas egna myndigheter för minröjning. Det största stödet går till de länder som också har drabbats hårdast: Kambodja, Afghanistan, Angola, Moçambique, Bosnien, norra Irak, Laos och Centralamerika.

Sida ger även stöd till protesverkstäder i en rad länder. En stor del av stödet förmedlas genom Internationella rödakorskommittén, som är verksam i de flesta krigshärjade länder. Kommittén erbjuder även sjukgymnastik åt de amputerade, som får hjälp att lära sig att gå igen med sina nya proteser.

Hiv/aids

Utskottet anser att svält, bristande vatten- och energiförsörjning, miljöhot, narkotika- och drogrelaterad transnationell brottslighet samt epidemiska sjukdomar såsom hiv/aids, vid sidan av hotet från terrorism, utgör ytterligare komponenter i den vidgade hotkatalogen.

Utskottet vill särskilt betona de säkerhetspolitiska konsekvenserna av en fortsatt okontrollerad spridning av hiv/aids. För närvarande beräknas ca 40 miljoner människor världen över bära på den dödliga sjukdomen. Tydligast märks denna utveckling på den afrikanska kontinenten söder om Sahara där hivepidemin, enligt UNAIDS, fortsätter att stiga mot mycket höga nivåer. Decennier av utveckling vad avser hälsovård, ekonomi och utbildning är på väg att mer eller mindre helt raderas ut. Den fattigdom och hopplöshet som följer av denna mänskliga tragedi riskerar att leda till politisk instabilitet och i förlängningen väpnade konflikter.

Situationens allvar illustreras även av att frågan om hiv/aids har tagits upp i FN:s säkerhetsråd varvid resolution 1308 (som bl.a. syftar till att utbilda fredsbevarande personal i frågor rörande sjukdomen och dess spridning) antogs.

Hivepidemin märks också i Sveriges omedelbara närområde. Enligt WHO återfinns några av de högsta infektionsnivåerna i världen i Östeuropa, företrädesvis i Estland, Letland, Ryssland och Ukraina, där epidemin fortgår i en närmast helt okontrollerad takt. Antalet fall av hiv i Ryssland har, enligt WHO, stigit från 530 000 år 2001 till 860 000 år 2003. Risken för fortsatt smittspridning, t.ex. i Vitryssland, Moldavien och i Centralasien är påtaglig.

Utskottet ser med stor oro på den kraftiga ökningen av hivsmittade i närområdet. Ryssland och de övriga f.d. sovjetiska delrepublikerna löper risken att ställas inför stora humanitära och samhällsekonomiska problem. Det är synnerligen angeläget, menar utskottet, att förhindra att smittan sprider sig inom de bredare befolkningslagren.

Utskottet välkomnar därför att det svenska samarbetet med Ryssland och Baltikum, i fråga om hiv/aids, har intensifierats. Sida har bl.a. initierat särskilda insatser för att stävja spridningen av tbc och hiv. Vidare har Sida gjort hiv/aids till en strategisk prioritering för åren 2005–2007, vilket innebär att svenskt bistånd skall ha hiv/aids som en utgångspunkt vid analys, programformulering, genomförande och utvärdering.

Utskottet noterar vidare att epidemins närmast katastrofliknande karaktär och de långsiktiga utvecklingseffekterna understryks i den nya svenska politiken för global utveckling. Utskottet välkomnar att det svenska stödet till vissa av de FN-organ som arbetar med hiv/aids, nämligen UNAIDS och FN:s befolkningsfond UNFPA, har ökat och att en ambassadör med särskilt uppdrag att arbeta med hiv/aids har tillsatts.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2002/03:U280 (kd) yrkande 6, 2002/03:U322 (m) yrkande 15, 2002/03:U327 (kd) yrkandena 1 och 2, 2003/04:U251 (kd) yrkande 7, 2003/04:U258 (fp) yrkandena 2 och 3, 2004/05:U219 (c) yrkande 1, 2004/05:U242 (m) yrkande 5, 2004/05:U260 (mp) yrkandena 3–5, 2004/05:U275 (mp) yrkande 4, 2004/05:U331 (kd) yrkande 25, 2002/03:Fö240 (fp) yrkande 2, 2002/03:Fö241 (fp) yrkandena 3 och 5 samt 2004/05:Fö28 (mp) yrkande 1 kan avstyrkas.

USA

Propositionen

USA:s betydelse som aktör i det internationella säkerhetspolitiska systemet består. Som den enda stormakten i världen spelar USA en viktig roll i hur konflikter hanteras. USA:s syn på multilateralt agerande och internationell samordning har stor betydelse. I USA förefaller det finnas en samsyn i det politiska etablissemanget om att de farligaste hoten efter kalla kriget utgörs av terrorism och av de s.k. skurkstaterna i kombination med risken för spridning av massförstörelsevapen. Den amerikanska administrationen kan förväntas fortsätta samarbeta genom multilaterala strukturer och bilateralt samt att kräva att det internationella systemet stärker sin förmåga att möta dessa hot.

I USA har arbetet med att förstärka den inre säkerheten och beredskapen mot asymmetriska attacker högsta prioritet på den politiska dagordningen. Bland annat har en ny nationell beredskapsplan presenterats. Liknande strukturer formas också i de europeiska länderna och inom ramen för EU-samarbetet.

Händelseutvecklingen kring Irakfrågan ger en bild av USA:s instrumentella syn på FN. USA och dess allierade valde att agera och angripa Irak utan mandat från FN:s säkerhetsråd. Både före och efter kriget valde dock USA att verka inom ramen för FN. Säkerhetsrådet antog flera viktiga resolutioner med enhällighet.

Relationen till USA har en central roll för utvecklingen av den europeiska säkerhetspolitiken. De europeiska ländernas strävan mot en mer samlad säkerhetspolitik och en amerikansk önskan om mer aktivt europeiskt deltagande i nationsbyggandet i bl.a. Afghanistan och Irak kan i framtiden överbrygga tidigare meningsskiljaktigheter. En gemensam insikt om att det saknas alternativ till ett nära säkerhetspolitiskt samarbete över Atlanten, bl.a. i kampen mot terrorism, kan förmodas vinna ökat genomslag.

Motionen

Motionären bakom den enskilda motionen *2004/05:U260 (mp) yrkande 11* menar att EU och FN skall förkasta USA:s nya säkerhetspolitiska doktrin som, enligt motionären, förespråkar ett begrepp om ”förebyggande krig” mot alla krafter som hotar USA:s intressen.

Utskottets överväganden

Utskottet anser, liksom regeringen, att relationen till USA har en central roll för utvecklingen av den europeiska säkerhetspolitiken. Sverige och EU delar, menar utskottet, grundläggande demokratiska värden med USA och ser därför positivt på ansträngningar till internationell samverkan inom olika områden såsom kampen mot fattigdom, demokratiframjande och medling i regionala konflikter. En stark transatlantisk länk ligger i såväl USA:s som Europas intresse. I det transatlantiska perspektivet ligger ett gemensamt intresse att t.ex. verka för en utveckling mot demokrati i Afghanistan och Irak. Utifrån sina förutsättningar lämnar Sverige i dessa sammanhang bidrag, såväl civilt som, när det gäller Afghanistan, militärt.

Utskottet har i annat sammanhang (bet. 2003/04:U11 Folkkrätt) behandlat den amerikanska säkerhetsstrategin från hösten 2002. Utskottet noterade då att det ”finns skäl som talar för att den av USA antagna strategin riskerar att sänka tröskeln för våldsanvändning och av det skälet måste ifrågasättas”.

Utskottet noterar att den svenska politiken gentemot USA präglas av en självständig hållning. Sverige tvekar inte att på egen hand, eller i samarbete med EU, framföra kritik i de frågor där Sveriges och EU:s syn skiljer sig från den amerikanska. Det gäller t.ex. frågan om Kyotoprotokollet, att man inte ratificerat provstoppsavtalet och att man inte stöder den internationella brottmålsdomstolen (International Criminal Court, ICC).

Utskottet noterar vidare att den svenska regeringen och EU, alltsedan de fruktansvärda terrordåden den 11 september 2001, har en nära och intensiv dialog med USA vad gäller kampen mot terrorismen. Sverige har i denna dialog genomgående betonat vikten av att terrorismen bekämpas genom

internationellt samarbete i enlighet med den internationella rättens principer. Utskottet delar regeringens åsikt att USA har en instrumentell syn på FN och att händelseutvecklingen kring Irakfrågan ger en god illustration till detta. Sverige har genomgående understrukit att FN bör ges en central roll såväl i det långsiktiga arbetet med att förebygga terrorism som i de mer akut påkallade insatserna.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motion 2004/05:U260 (mp) yrkande 11 kan avstyrkas.

Närområdet

Propositionen

Östersjöområdet präglas nu av lugn, stabilitet och nära samarbete på sätt som tidigare inte varit möjliga. Estland, Lettland, Litauen och Polen har blivit medlemmar i EU och Nato. Ryssland har utvecklat goda arbetsrelationer med EU och Nato och samarbetar som en partner i de olika samarbetsformerna kring Östersjön. Spänningen har minskat dramatiskt i vårt närområde.

Vårt säkerhetspolitiska läge har förbättrats ytterligare. Ett nära samarbete har byggts upp i närområdet de senaste tio åren, t.ex. inom ramen för Östersjöstaternas råd, Barentssamarbetet, EU:s nordliga dimension och det försvarsrelaterade samarbetet. Sverige har genom säkerhetsfrämjande insatser och samarbete främjat uppbyggnad av kapaciteter och vidare samarbete i regionen.

Integrationen mellan de nordiska och de baltiska länderna fortsätter. Det breda nordiska samarbetet på det försvarsrelaterade området genomförs på alla nivåer och kan sammanfattas i de tre punkterna erfarenhetsutbyte, samverkanslösningar samt gemensamt agerande i större internationella sammanhang. Strävan är att man även skall etablera ett liknande nära grannlandssamarbete med Estland, Lettland och Litauen. Genom ett brett och nära samarbete i vårt närområde finns goda förutsättningar för samverkan kring gemensamma utmaningar som organiserad brottslighet, illegal migration, miljöhot och människohandel.

Motionerna

I partimotion 2002/03:U323 (m) yrkande 27 anfördes att Sveriges stöd till de baltiska staterna främst skall inriktas på militärt stöd och annan suveränitetsuppbyggnad, miljöförbättrande åtgärder och smittskyddsarbete.

I partimotion 2003/04:U256 (m) yrkande 7 anför motionärerna att det svenska stödet till uppbyggnad av nationella försvarsmakter i Estland, Lettland och Litauen bidrar till stabiliteten i vår region.

Överväganden

Utskottet vill inledningsvis betona att Sverige alltsedan den återupprättade självständigheten för tio år sedan har stött Estlands, Lettlands och Litauens stärkande av sin suveränitet, uppbyggnaden av rättsstatens demokratiska strukturer samt en nationell totalförsvarsförmåga. Det svenska stödet har på ett verksamt sätt bidragit till att dessa länder har kunnat göra sina självständiga säkerhetspolitiska val.

Estland, Lettland och Litauen har valt att söka sin säkerhet genom medlemskap i EU och Nato och genom att verka för goda grannrelationer. Utskottet anser att det också är angeläget att Rysslands band med EU och Nato breddas och fördjupas. En sådan säkerhetspolitisk utveckling är till gagn för Sveriges och hela regionens säkerhet.

I Utrikesdepartementets landstrategier (avseende åren 2002–2004) för de tre baltiska staterna framgår att de säkerhetsfrämjande insatserna från svensk sida bl.a. avser stöd till säkerhetspolitisk kompetens, demokratiskt totalförsvar, försvarsmiljöinsatser, icke-spridning av massförstörelsevapen, gränsbevakning och insatser för stärkt yttre gränskontroll samt asyl- och migrationspolitisk kompetens. I strategin fastslås vidare att stödet utgår i enlighet med en bred syn på säkerhetsbegreppet och innefattar såväl civila, politiska och ekonomiska insatser som visst militärt materielstöd. Stödet syftar till att få till stånd en nationell försvarsförmåga under demokratisk kontroll.

Även i andra sammanhang, t.ex. när det gäller hiv/aids, lämnar Sverige stöd.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2002/03:U323 (m) yrkande 27 och 2003/04:U256 (m) yrkande 7 kan avstyrkas.

Ryssland

Propositionen

Under ledning av president Putin fortsätter den ryska utrikespolitiska orienteringen mot Västeuropa och USA, framför allt för att främja ekonomisk utveckling i Ryssland. Rysslands relationer med EU baserar sig bl.a. på att EU är Rysslands viktigaste handelspartner. Relationerna till Nato värderas högt och fortsätter att utvecklas. Rysslands samarbete med USA har såväl ekonomisk som säkerhetspolitisk vikt. De gemensamma strävandena i bekämpandet av internationell terrorism spelar en förenande roll, men även energisamarbetet är av stor betydelse. Det USA-ledda angreppet på Irak innebar dock en belastning på de rysk-amerikanska förbindelserna.

Parallellt med det fördjupade västsamarbetet märks en tilltagande ambition att stärka det ryska inflytandet och tydligare hävda ryska intressen visavi en rad OSS-länder. Ryssland har ännu inte uppfyllt de s.k. Istanbul-åtagandena om att dra tillbaka trupp från Moldavien och att nå en överens-

kommelse med Georgien om en stängning av de kvarvarande militärbaserna i landet, vilket i sin tur påverkar relationerna till USA. Även Asien ägnas stor uppmärksamhet i rysk utrikespolitik. Ryssland bedriver en aktiv politik gentemot Kina, Indien och Japan, vilka är betydelsefulla politiska och ekonomiska samarbetspartner.

Den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland kännetecknas av att politisk stabilitet och centralisering av statsmakten prioriteras framför demokratisk utveckling. Oroande tendenser är säkerhetsorganens ökade inflytande och de senaste årens ökade kontroll över medierna samt försök att styra regionala val. Moskvas allt starkare kontroll över regionerna bidrar till en stabil utveckling, men kan i vissa områden samtidigt utgöra ett demokratiskt problem.

Konflikten i Tjetjenien utgör alltså det allvarligaste inrikespolitiska problemet för Ryssland med terrordåd på ryskt territorium och återkommande kränkningar av såväl internationell humanitär rätt som mänskliga fri- och rättigheter. Det fruktansvärda terrordådet i Beslan i Nordossetien i september 2004 visar på en reell risk att konflikten sprids till främst andra delar av ryska Kaukasien. Integrationen av Ryssland i de euroatlantiska säkerhetsstrukturerna fortgår, vilket förbättrar förutsättningarna för att utveckla samarbetet med omvärlden. Sverige strävar efter att involvera Ryssland i samarbete både bilateralt och regionalt, inte minst kring Östersjön.

Motionerna

Folkpartiet menar i kommittémotion *2002/03:U234 (fp) yrkande 4* att utvecklingen mot demokrati och marknadsekonomi i Ryssland måste anses ha tagit avgörande och långtgående steg mot en allt tätare integration i det europeiska samarbetet. Motionärerna menar att Rysslands tydliga uppslutning bakom de ansträngningar som gjorts av EU och Nato i kampen mot den internationella terrorismen i spåren av den 11 september är ytterligare en bekräftelse på denna utveckling.

I kommittémotion *2004/05:U216 (fp) yrkande 1* menar motionärerna att arven från det tsaristiska enväldet, den totalitära kommunismen och det planekonomiska systemet är enorma handikapp i utvecklingen mot demokrati och marknadsekonomi i Ryssland. Kriget i Tjetjenien och konflikterna i Kaukasus är från tid till annan hot mot Rysslands demokratiska stabilisering. Trots detta har, anser motionärerna, utvecklingen mot demokrati och marknadsekonomi i Ryssland tagit avgörande och stora steg framåt, även om duma- och presidentvalen i december 2003 och i mars 2004 utgjorde oroande trender. Vi ser en allt tätare integration av Ryssland i det europeiska och globala samarbetet. Rysslands tydliga uppslutning bakom de ansträngningar som gjorts av EU och Nato i kampen mot den internationella terrorismen är en bekräftelse på detta. Att befria sig från den själv-

bild som århundraden av ryskt/sovjetiskt imperiebyggande har inpräglat hos den ryska nationen är, anför motionärerna avslutningsvis, en gigantisk och plågsam process med återkommande risker för bakslag.

I partimotion 2002/03:U212 (c) yrkande 16 anføres att Sverige borde inleda en dialog med Ryssland om hur en civil/militär och fredlig samverkan i vårt gemensamma närområde skulle kunna utvecklas. Detta är angeläget, menar motionärerna, inom en rad olika områden, inte minst på miljö- och kärnsäkerhetsområdet.

Moderaterna anser i partimotion 2004/05:U242 (m) yrkande 9 att den nyligen antagna strategin om Ryssland, i kölvattnet av den ökande centralstyrningen på medie- och yttrandefrihetsområdet samt den hårdare och nationalistiska säkerhetspolitiken, bör uppdateras. Sverige skall, menar motionärerna, vara tydligare i sin kritik mot den ryska statens kränkningar av enskilda och medier.

Utskottets överväganden

Utskottet anser att den politiska utvecklingen i Ryssland ger anledning till oro. Övergången från totalitär diktatur till demokrati, rättsstat och marknadsekonomi, som initierades i samband med Sovjetunionens sönderfall, har under senare år kommit att ställas inför allvarliga hot och utmaningar.

Ryssland har alltsedan utbrottet av det andra kriget i Tjetjenien (i augusti 1999) ställts inför en rad allvarliga terrorattentat, såsom exempelvis gisslandramat i oktober 2002 på en teater i Moskva, sprängningen av ett tunnelbanetåg i Moskva den 6 februari 2004, sprängningarna av två ryska trafikflygplan den 24 augusti 2004 samt kidnappningen och den efterföljande massakern av skolbarn, föräldrar och lärare i Beslan i Nordossetien den 1–3 september 2004. Utskottet anser att världssamfundet måste ta avstånd från dessa illdåd och gemensamt arbeta för att oskyldiga civila inte blir offer för terrorhandlingar. Utskottet anser vidare att Ryssland är i sin fulla rätt att bekämpa terrorismen. Det är emellertid av största vikt, menar utskottet, att terrorhandlingar inte tas till intäkt för inskränkningar av de demokratiska fri- och rättigheterna i Ryssland.

Utskottet konstaterar att Rysslands hantering av konflikten i Tjetjenien, särskilt överträdelserna av mänskliga rättigheter och situationen för civilbefolkningen, har föranlett skarp kritik från EU och Sverige vid upprepade tillfällen. Utskottet vill ta tillfället i akt att understryka sitt avståndstagande från de övergrepp mot mänskliga rättigheter som har skett såväl under det första kriget i Tjetjenien (1994–1996) som under det andra (fr.o.m. september 1999). Den ryska arméns brutala agerande i utbrytarrepubliken är, menar utskottet, oacceptabelt.

Utskottet noterar också med oro den alltmer påtagliga tendensen i rysk utrikespolitik att vilja stärka sitt maktpolitiska inflytande över de stater som tidigare utgjorde delrepubliker i Sovjetunionen. Det är angeläget, menar

utskottet, att Ryssland snarast fullföljer de åtaganden som gjordes vid OSSE-toppmötet i Istanbul 1999 rörande trupptillbakadragande från t.ex. Georgien och Trans-Dniestrrepubliken i Moldavien.

Ett genuint partnerskap mellan EU och Ryssland måste, anser utskottet, baseras på gemensamma värderingar. Det måste finnas en grundläggande samsyn mellan EU och Ryssland, menar utskottet, som betonar det önskvärda i att uppnå, upprätthålla och försvara ett demokratiskt styrelseskick, frihet för medierna och den enskildes mänskliga rättigheter och rättssäkerhet.

Utskottet konstaterar att fyra områden för samarbetet mellan EU och Ryssland inrättades förra våren: ekonomi, rätts- och inrikesfrågor, extern säkerhet samt kultur och utbildning. Arbetet med att konkretisera hur samarbetet kan fördjupas inom dessa områden pågår.

Vad avser den av motionärerna föreslagna dialogen mellan Sverige och Ryssland bl.a. på miljö- och kärnsäkerhetsområdet konstaterar utskottet att Sverige redan, inom ramarna för EU:s nordliga dimension, prioriterar arbetet med dessa frågor. I den nordliga dimensionens handlingsplan för åren 2004–2006 anges att såväl kärnsäkerhetsfrågor som miljöfrågor äger prioritet.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motionerna 2002/03:U234 (fp) yrkande 4, 2002/03:U212 (c) yrkande 16, 2004/05:U216 (fp) yrkande 1 och 2004/05:U242 (m) yrkande 9 kan avstyrkas.

Kina

Propositionen

Kina har under de senaste åren visat en tilltagande vilja att spela en mer aktiv roll både globalt och regionalt. Landets kraftiga ekonomiska tillväxt ger en stark position gentemot omvärlden, men innebär samtidigt ett ökat beroende av ett stabilt förhållande till omvärlden.

Trots den ekonomiska utvecklingen är framstegen vad gäller politiska reformer begränsade. Brister kvarstår när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna, bl.a. landets tillämpning av dödsstraffet. Ett tecken på en mer aktiv kinesisk politik är en omfattande satsning på modernisering av de militära resurserna.

Förhållandet till USA betecknas av båda parter som det bästa någonsin, samtidigt som ländernas intressen är konkurrerande. Den mest framträdande säkerhetspolitiska tvistefrågan rör Taiwans status. Nordkoreafrågan utgör en brännpunkt i regionen där de amerikanska och kinesiska intressena delvis sammanfaller. Den kinesiska hållningen i Irakkriget visar att den tidigare strikta inställningen till inblandning i vad som tidigare betecknats som andra stater inre angelägenheter har luckrats upp.

Motionerna

I kommittémotion 2004/05:U239 (*fp*) yrkande 7 anser motionärerna att Sverige och EU gentemot den kinesiska maktledningen entydigt måste fördöma all kinesisk maktpolitik mot Taiwan.

I den enskilda motionen 2002/03:U205 (*m*) yrkande 2 menar motionären att Sverige återkommande måste markera att Kinas kärnvapenrustningar är oacceptabla. I den enskilda motionen 2004/05:U205 (*m*) yrkande 2 anförs att det finns anledning att varna för risken för en upprustningsspiral i Asien.

Motionären bakom den enskilda motionen 2004/05:U205 (*m*) yrkande 1 pekar på att Folkrepubliken Kina under de senaste åren har ökat sin kärnvapenkapacitet betydligt. Landet har också, anför motionären, utvecklat sina möjligheter att utsträcka sin militära förmåga utanför det egna området. Ett exempel är ny långdistansmissilsteknik som förändrar den strategiska balansen i regionen. Vidare anför motionären (*yrkande 3*) att Kina är en mycket betydelsefull del av världen. Befolkningen i Kina är jordens största, och potentialen för ekonomisk tillväxt och internationell handel är enorm. Det är viktigt, menar motionären, både för landets och för omvärldens välbefinnande att Folkrepubliken Kina integreras i den fria världsekonomin. I kraft av ökad ekonomisk styrka kommer landets politiska betydelse också att växa. I yrkande 4 anför motionären att en tydlig svensk Kinapolitik bör vägledas av vissa riktlinjer, såsom bl.a. politiskt stöd till en demokratisk utveckling i Kina, krav på respekt för mänskliga fri- och rättigheter för människor samt uppmuntran av en dialog mellan Folkrepubliken Kina och Taiwan.

Utskottets överväganden

Utskottet anser att frågan om Taiwans framtida status måste lösas på fredlig väg av de berörda parterna. Utskottet anser, liksom regeringen, att det bör ske på ett sätt som tar hänsyn till att Taiwan blivit en demokrati. Utskottet noterar att den svenska regeringen i samtal med kinesiska företrädare alltid framhåller att Folkrepubliken Kinas användande av militära hot som påtryckningsmedel i konflikten med Taiwan är oacceptabelt.

Utskottet delar regeringens oro över de alltjämt bristande framstegen vad gäller politiska reformer och mänskliga rättigheter i Kina. Kina är världens största diktatur. Politiska partier utöver kommunistpartiet är förbjudna, tryck- och yttrandefriheten är kraftigt inskränkt och brott mot de mänskliga rättigheterna är rikligt förekommande. Någon vilja till omsvängning i de grundläggande frågorna om demokrati och mänskliga rättigheter i landet och i de autonoma områdena Tibet och Xinjiang kan inte skönjas i dagsläget. Detta är oroväckande och måste av EU vägas in i de bedömningar som pågår och i den löpande MR-dialogen.

Det är härvidlag av stor vikt att EU-länderna talar med en röst. EU:s förmåga att hålla en gemensam och obruten linje är av avgörande betydelse för att uppnå framgång i hävdandet av centrala värden, såsom fred, frihet, demokrati och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Kinas nukleära upprustning är, anser utskottet, oacceptabel. Kärnvapenstaterna har ett moraliskt ansvar och en formell skyldighet att nedrusta. Indiens och Pakistans strävan efter erkännande såsom kärnvapenmakter bidrar, i kombination med Kinas fortsatta nukleära upprustning, till en oro-väckande rustningsspiral i Asien.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motionerna 2002/03: U205 (m) yrkande 2, 2004/05:U205 (m) yrkandena 1–4 och 2004/05:U239 (fp) yrkande 7 kan avstyrkas.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Säkerhetspolitiska utgångspunkter, punkt 1 – motiveringen (v)

av Alice Åström (v).

Ställningstagande

Utskottet redovisar den säkerhetspolitiska doktrin som låg till grund för regeringens proposition. Vänsterpartiet delar inte denna doktrin, utan vår säkerhetspolitiska syn bygger på att Sverige skall bevara sin alliansfrihet och självständigt kunna avgöra frågan om agerande vid krig och fred. Vår alliansfrihet och neutralitet har inte bara tjänat oss väl i förfluten tid. Den kommer tjäna oss väl också framgent och har aldrig hindrat Sverige från att delta i internationellt samarbete eller i internationella insatser under ett FN-mandat.

Vänsterpartiet anser att Sverige skall föra en självständig utrikespolitik där demokrati och respekt för folkrätten och de mänskliga rättigheterna är grundläggande. Internationell samverkan skall grundas på mellanstatliga principer där varje land tar sina egna beslut. FN är den enda världsomspännande organisation som har legitimitet och som kan och skall vara grunden för att motverka den internationella ordning där militär och ekonomisk styrka är avgörande.

Utskottet beskriver utvidgningen av EU och framför allt Nato i mycket positiva ordalag och betonar att just utvecklingen av dessa organisationer är orsaken till det positiva säkerhetspolitiska läget i regionen. Vänsterpartiet delar synen att det säkerhetspolitiska läget starkt förbättrats. Men detta utifrån det faktum att stater som utifrån sina egna behov och säkerhetspolitiska bedömningar väljer väg skapar trygghet och stabilitet.

2. Förenta nationerna (FN), punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Eskil Erlandsson (c), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Holger Gustafsson (kd), Karin Enström (m), Allan Widman (fp), Ewa Björling (m) och Birgitta Ohlsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Förenta nationerna (FN). Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U242 yrkande 14 och 2004/05:U267 yrkande 6 och avslår motionerna 1999/00:U402, 2002/03:U280 yrkande 1, 2002/03:U296 yrkande 5, 2002/03:U311 yrkande 13, 2002/03:U313 yrkande 17, 2002/03:U322 yrkande 18, 2002/03:U328 yrkande 22, 2002/03:Fö261 yrkande 5, 2003/04:U17 yrkande 10, 2003/04:U203 yrkandena 1, 4, 6–9 och 11, 2003/04:U274 yrkande 2, 2003/04:U278 yrkande 2, 2003/04:U335 yrkandena 11 och 13, 2003/04:U352 yrkande 4, 2004/05:U219 yrkande 17, 2004/05:U221 yrkandena 1, 3–5 och 7, 2004/05:U225 yrkande 7, 2004/05:U268 yrkande 23, 2004/05:U283 yrkande 13, 2004/05:U304 yrkande 10, 2004/05:U314 yrkandena 9 och 10 samt 2004/05:Fö8 yrkande 11.

Ställningstagande

Den största krisen på den afrikanska kontinenten är för närvarande situationen i Darfur. Krisen i Darfur blossade upp i februari 2003 efter flera år av konflikter om mark och vatten mellan olika befolkningsgrupper. Katastrofens omfattning växer för varje dag. Över 70 000 människor har dödats och en och en halv miljon människor tvingats i väg från sina hem. De mänskliga rättigheterna kränks. Internationella konventioner överträds.

Sedan krisen bröt ut har små steg mot en lösning tagits. De båda stridande parterna har kommit överens om att dela makt och oljeresurser. FN:s säkerhetsråd har hållit sitt fjärde möte någonsin utanför FN:s högkvarter i Nairobi för att visa på vikten av att stoppa de systematiska övergreppen. Säkerhetsrådet har tidigare antagit två resolutioner som hotat den sudanesiska regimen med sanktioner. Dessa har inte lett till minskat våld, utan storskaliga och systematiska övergrepp mot i första hand personer av afrikansk, etnisk bakgrund fortgår. Det är främst personer från Zaghawa-, Fur- och Massalitstammarna som attackerats av den regeringstroga Janjaweedmilisen, sammansatt av dessa stammars traditionella fiender med arabisk härkomst. Sudans regering har förhindrat humanitär hjälp till dem som utsatts för övergreppen, vilket har lett till ytterligare död och lidande.

Vi välkomnar en ordning där Afrikanska unionen som regional organisation stödd av EU och FN bidrar till att stoppa det pågående folkmordet samt i förlängningen bidrar till en utveckling mot mer demokratiska processer och institutioner. Sverige bör ge ett aktivt stöd till Afrikanska unionen för att bidra till att skydda den civila befolkningen och stötta fredsprocessen.

Det är dags för Sverige, EU och världssamfundet att gå från fördömande ord till verklig handling. Det som sker är ett folkmord och bör behandlas utifrån det. Sverige och FN borde ha agerat direkt enligt folkmordskonventionen.

3. Sveriges internationella insatser, punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Eskil Erlandsson (c), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Holger Gustafsson (kd), Karin Enström (m), Allan Widman (fp), Ewa Björling (m) och Birgitta Ohlsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Sveriges internationella insatser. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U216 yrkande 6 och avslår motionerna 2002/03:U323 yrkande 23, 2003/04:U256 yrkande 5, 2003/04:U294, 2004/05:U219 yrkande 14, 2004/05:U226 yrkande 29, 2004/05:U275 yrkande 1, 2004/05:U314 yrkande 3, 2004/05:Fö8 yrkande 4 och 2004/05:Fö28 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

I detta betänkande och i regeringens proposition finns beskrivningar av utmaningar och identifiering av stora behov av internationella kris- och konflikthanteringsförmågor. Ambitionen att solidariskt bidra från svensk sida är hög. Vi förordar, och har i ekonomiska ramar angivit, en högre ambitionsnivå från Sveriges sida när det gäller långsiktiga internationella insatser som vi vet efterfrågas här och nu.

FN:s, EU:s och Nato:s trovärdighet i fråga om internationell fred och säkerhet bygger på att de enskilda länderna (utifrån egna beslut) tar sin del av ansvaret och bidrar till de gemensamma fredssträngningarna. Efterfrågan inom FN, EU och Nato är stor på Sveriges medverkan. Sveriges bidrag skulle kunna bli avsevärt större. Mot bakgrund av detta, och regeringens önskan att bidra till EU:s snabbinsatsstyrkor, krävs prioriteringar samstämmiga med utrikespolitiska mål.

Vi efterlyser därför från regeringen en samlad nationell strategi för riktlinjerna för Sveriges medverkan – en strategi som tydligt anger såväl de utrikespolitiska som de försvarspolitiska målen och intressena och skapar förutsättningar för ett väsentligt mer effektivt resursutnyttjande än i dag. Med andra ord måste dessa mål kopplas till existerande resurser och frågan om hur vi gör bäst nytta.

Långt innan det konkreta erbjudandet om deltagande framförs måste Sverige ha kriterier för olika tänkta handlingsalternativ.

De svenska internationella insatserna präglas av en tydlig geografisk splittring. För närvarande tjänstgör ca 700 svenska män och kvinnor inom 14 olika missioner, fördelat på fyra olika världsdelar. Det är en uppenbar kraftsplittring. På många platser utgör Sveriges bidrag endast en handfull personer. Bilden vittnar om en utsmetning av de – förhållandevis begränsade – resurser som står till buds. Varje separat konflikt vi engagerar oss i

kräver dessutom avsevärda stabs- och logistikresurser. Förhållandet blir mycket tydligt när vi tittar på kostnaden per anställd i utlandsstyrkan vid små och korta missioner. Där blir snittkostnaden väsentligt högre än vid mera omfattande och långsiktiga internationella insatser. Att etablera och avetablera små förbandsenheter under förhållandevis korta missioner blir oproportionerligt kostsamt.

Det dåliga resursutnyttjandet innebär att Sveriges samlade bidrag blir mer begränsat än vad som annars skulle ha varit fallet. Verkningsgraden för de 1,4 miljarder kronor som budgeteras för nästa år blir orimligt låg. Därför borde insatserna vara av mer långsiktig natur och koncentreras till färre områden.

Det skulle ge Sverige ett större inflytande på operationen, och våra resurser blir mer effektivt utnyttjade än för närvarande. Som exempel kan nämnas det svenska deltagandet i den EU-ledda styrkan i Bosnien-Hercegovina där det svenska bidraget kommer att utgöra endast 1% av den totala operativa truppstyrkan på 7 000 personer.

Sammantaget måste frågan om när, var och hur de internationella insatserna skall genomföras ställas för att våra begränsade resurser skall kunna resultera i bästa möjliga hjälp till så många som möjligt.

4. Sveriges internationella insatser, punkt 3 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Sveriges internationella insatser. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Fö8 yrkande 4 och avslår motionerna 2002/03:U323 yrkande 23, 2003/04:U256 yrkande 5, 2003/04:U294, 2004/05:U216 yrkande 6, 2004/05:U219 yrkande 14, 2004/05:U226 yrkande 29, 2004/05:U275 yrkande 1, 2004/05:U314 yrkande 3 och 2004/05:Fö28 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

I proposition 2004/05:5 Vårt framtida försvar fanns inget klagande om att det fordrades ett FN-mandat för militära insatser för krishantering. Utskottet skriver att strategier för Sveriges internationella insatser med vapenstyrka görs mot bakgrund av FN:s värderingar och prioriteringar, samt i förekommande fall utifrån den Europeiska säkerhetsstrategin ”Ett säkert Europa i en bättre värld”.

I denna säkerhetsstrategi, som i tidigare dokument vad gäller EU:s krishantering, framhålls att den grundläggande ramen för internationella förbindelser är Förenta nationernas stadga. Detta uttryckssätt har tolkats på olika sätt i olika länder. För svensk del har tolkningen tidigare varit enligt ett mandat givet av FN:s säkerhetsråd.

Enligt lagen om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands skall begäran av FN eller beslut i OSSE utgöra den folkrättsliga grunden. Detta innebär inte ett entydigt FN-mandat. Utskottet skriver att en förutsättning för svensk medverkan i en internationell fredsfrämjande insats är att denna vilar på folkrättslig grund. Enligt FN-stadgan skall beslut om fredsframtvängande insatser fattas av FN:s säkerhetsråd.

Därmed borde utskottet ha bifallit Vänsterpartiets yrkande 4, att inga svenska resurser för militär krishantering får sättas in utan ett entydigt mandat från FN:s säkerhetsråd.

5. Europeiska unionen (EU), punkt 5 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Europeiska unionen (EU). Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Fö8 yrkandena 1, 12 och 14 samt avslår motionerna 2002/03:U278, 2003/04:U256 yrkande 1, 2004/05:K431 yrkandena 8 och 10, 2004/05:U216 yrkande 5, 2004/05:U222 yrkandena 1–4, 2004/05:U223 yrkandena 1, 3 och 4, 2004/05:U242 yrkandena 2 och 15, 2004/05:U287 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U314 yrkandena 6 och 8 samt 2004/05:Fö28 yrkandena 2–4.

Ställningstagande

EU:s strävan för den gemensamma utrikes- och försvarspolitiken grundades i Maastrichtavtalet vilket innehåller ett åtagande att aktivt och förbehållslöst stödja unionens utrikes- och försvarspolitik i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet. Starka krafter verkar nu i riktning mot en federal statsbildning.

Vänsterpartiet är stark motståndare till, och avvisar all utveckling mot, en militarisering av EU, vilket kan bli följderna av EU:s nya grundlag. Denna stipulerar genom solidaritetsklausulen att om ett medlemsland skulle utsättas för terrorangrepp eller naturkatastrof skall de andra länderna kunna bistå med humanitärt bistånd, civila räddningsinsatser och om nödvändigt med militära resurser. Gränsen för svensk alliansfrihet går, enligt Vänsterpartiets mening, vid att bistå med militära resurser.

Likväl som vi är motståndare till svenskt medlemskap i militäralliansen Nato är vi motståndare till att EU förvandlas till en militärpakt. Förslaget till EU:s nya grundlag som antogs i Rom den 29 oktober detta år står i artikel 1-40.7.

Om en medlemsstat blir utsatt för väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med bestämmelserna i artikel 51 i Förenta nationernas stadga.

Detta skall inte inverka på den specifika karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhet och försvarspolitik. Åtagandena och samarbetet på detta område skall vara förenliga med åtagandena inom Nato, som för de stater som är medlemmar i denna organisation också i fortsättningen skall vara grunden för deras kollektiva försvar och den instans som genomför den.

Genom skrivningen kommer alla medlemmar inom unionen att omfattas av en försvarsgaranti liknande den som finns inom Nato. Tillägget visar klart och tydligt att Natomedlemmarna anser att EU:s förslag är en försvarsgaranti och att de vill att garantin skall uppfyllas av Nato och inte av EU.

I propositionen står: ”Det är svårt att föreställa sig att Sverige skulle ställa sig neutralt i händelse av ett väpnat angrepp mot ett annat EU-land. Det är lika svårt att föreställa sig att övriga EU-länder inte skulle agera på samma sätt.”

I utskottets betänkande står: ”Det är Sverige självt som definierar den närmare innebörden av den militära alliansfriheten. Den sätter, bortsett från avtal om ömsesidigt stöd till försvar mot väpnat angrepp, inga hinder för ett svenskt allsidigt och aktivt deltagande i internationellt säkerhetssamarbete.”

Men utskottet fortsätter med följande mening: ”Vi har i dag möjlighet att delta i alla former av internationellt samarbete i de delar som gäller ömsesidigt stöd till försvar mot väpnat angrepp.”

Så sent som i juni 2004 togs beslut om försvarsmaterielbyrå inom EU:s krishantering. Uppgiften för denna skall, enligt regeringen, vara att bidra till effektivare bristtäckning och krishanteringsförmåga. Man påtalar också att det för svensk del kan bli aktuellt att delta med delat ägandansvar. Den inriktning som motiveras med ett bättre och samordnat sätt att klara behoven av internationell krishantering innebär också att detta intima samarbete lägger grunden för ett framtida EU-försvar där materiel, utveckling av system och gemensamt ägande redan är organisatoriskt samordnat. Riksdagen bör därför besluta att Sverige inte deltar i EU:s försvarsmaterielbyrå.

För övrigt anser vi att allt materielsamarbete skall utgå från de svenska restriktiva reglerna för exportkontroll.

6. Nato, punkt 6 (fp)

av Allan Widman (fp) och Birgitta Ohlsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Nato. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:U329 yrkande 2 och 2004/05:U216 yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna 2002/03:U234 yrkande 1, 2002/03:U323 yrkande 19, 2003/04:U256 yrkande 6, 2004/05:K431 yrkande 9, 2004/05:U216 yrkande 7, 2004/05:U222 yrkandena 5 och 7, 2004/05:U242 yrkande 3, 2004/05:Fö8 yrkande 15 och 2004/05:Fö28 yrkande 7.

Ställningstagande

De europeiska demokratiernas säkerhet har under årtionden ytterst garanterats av samarbetet mellan USA och Europa inom ramen för den transatlantiska försvarsalliansen. Den är viktig också i framtiden.

En svensk säkerhetspolitisk doktrin bör utgå från att Sverige aktivt skall bidra till att skapa en europeisk fredsordning i gemenskap. Sverige skall därför ansöka om medlemskap i Nato. Sverige har viktiga bidrag att ge när Nato vidareutvecklas och ställs inför nya uppgifter och frågor om sin roll i framtiden. Sverige har självklart också viktiga egenintressen att bevaka, och det kan Sverige endast göra fullt ut som Natomedlem.

Sveriges alltmer intensiva deltagande i internationell krishantering, från Balkan över Afghanistan och Afrika, tillsammans med EU:s och Natos nuvarande och kommande medlemmar visar att Sveriges regering i praktiken inser att säkerhet och fred byggs i allianser. Vårt deltagande i dessa uppdrag understryker samtidigt vikten av att Sverige på ett fullvärdigt sätt är delaktigt i sammanhang där alla viktiga beslut rörande dessa operationer fattas.

Den s.k. säkerhetspolitiska doktrin som en riksdagsmajoritet ställt sig bakom ger ingen vägledning för de viktiga avgöranden som Sverige måste träffa för vårt internationella deltagande för fred och säkerhet i vår omvärld. Å andra sidan kan den inte heller sägas lägga några hinder i vägen för de steg som verkligheten påbjuder. Verkligheten är den att Sverige samarbetar oerhört tätt med Natos olika krishanteringsuppdrag runtom i världen.

Doktrинens formuleringar om alliansfrihet väcker dock allvarliga trovärdighetsfrågor om regeringens förmåga till klarsynthet när det gäller verkligheten. I stället för att föra en öppen diskussion om en säkerhetspolitik utformad i gemenskap och solidaritet med grannländerna, hukar regeringen bakom en, enligt vår mening, nonchalant verklighetsbild av Nato, liksom övriga Europas säkerhetspolitiska överväganden.

Folkpartiet liberalerna menar vidare att de nya beslut som tagits det senaste året om EU:s säkerhetsstrategi, EU:s solidaritetsklausul, det permanenta strukturerade samarbetet med deltagande i s.k. battle groups och EU:s försvarsgarantier var och en för sig, och särskilt de fyra tillsammans, för Sverige innebär nya bindningar och en långtgående solidaritet som gör att alliansfriheten har ändrats i en långt mer solidarisk och mindre alliansfri riktning.

Detta innebär i stort en utveckling mot en alleuropeisk fredsordning som står i överensstämmelse med unionens grundläggande värden och är nödvändig i arbetet för fred, frihet och mänskliga rättigheter. Termen alliansfri är varken adekvat eller trovärdig som beskrivning av ett land som valt att helhjärtat delta i det ovan beskrivna samarbetet. Har regeringen och riksdagen väl gått in i detta samarbete och bidragit till att vidareutveckla det blir Sverige alltmer solidariskt och bundet.

Med avstamp i detta borde en självklar svensk utgångspunkt vara en politik som utgår från denna solidaritet och viljan att samarbeta. I stället utmärker sig regeringen när det gäller det omvända.

”Sverige varken ger eller tar ömsesidiga försvarspliktelser. Det måste dock anses som osannolikt att Sverige skulle ställas helt ensamt om våra grundläggande säkerhetsintressen hotades”. Citatet, som är ett utdrag ur försvarspropositionen, illustrerar ett ojämnt ansvarstagande och en ojämlig solidaritet. Innebörden är att Sverige kommer i åtnjutande av säkerhetsgarantier utfärdade av alla EU-länder utom de andra alliansfria länderna, dvs. Finland, Österrike och Irland, utan att självt lova något i gengäld. Vi anser att den hållningen varken är moraliskt eller realpolitiskt hållbar, allra minst i ett skarpt utrikespolitiskt läge.

7. Nato, punkt 6 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Nato. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Fö8 yrkande 15 och avslår motionerna 2002/03:U234 yrkande 1, 2002/03:U323 yrkande 19, 2003/04:U256 yrkande 6, 2003/04:U329 yrkande 2, 2004/05:K431 yrkande 9, 2004/05:U216 yrkandena 2, 3 och 7, 2004/05:U222 yrkandena 5 och 7, 2004/05:U242 yrkande 3 och 2004/05:Fö28 yrkande 7.

Ställningstagande

Vänsterpartiet är emot ett svenskt Natomedlemskap. Men vi är också mycket negativa till det allt närmare samarbete med Nato som nu utvecklas.

Sedan 1994 genomförs internationella krishanteringsövningar, inom både den militära och den civila delen av krishanteringen, inom organisationen PFP. Sverige har deltagit i dessa utifrån beslut om deltagande i varje enskilt fall. Beslutet om medlemskap har tagits i demokratisk ordning.

Vänsterpartiet yrkade avslag på detta förslag och har inte förändrat sin grunduppfattning i frågan. Det svenska deltagandet var aldrig grundat på ett framtida Natomedlemskap. Nu har många av de länder som deltagit i PFP-samarbetet dock sökt medlemskap och antagits som medlemmar i Nato. Detta innebär troligen att fler övningar i krishantering kommer att genomföras inom ramen för Nato.

Vänsterpartiet anser att svenskt deltagande i krishanteringsövningar direkt med Nato inte är förenligt med vår alliansfrihet. Därför bör inte Sverige delta i krishanteringsövningar direkt med Nato.

8. Den transatlantiska länken, punkt 7 – motiveringen (v)

av Alice Åström (v).

Ställningstagande

Utskottet skriver att en stark transatlantisk länk ligger i såväl USA:s som Europas intresse samt att i det transatlantiska perspektivet ligger ett gemensamt intresse att t.ex. verka för en utveckling mot demokrati i Afghanistan och Irak.

Utskottet har med denna skrivning dolt att USA och dess allierade genomförde ett folkrättsvidrigt anfall mot Irak utan ett FN-mandat. Utvecklingen i Irak präglas nu mer av en accelererande militär aktivitet, brist på säkerhet och ett alltmer lidande folk, inte minst med tanke på barnen. Att i detta läge uttrycka den positiva synen på den transatlantiska länken är inget som Vänsterpartiet kan ställa sig bakom.

9. Kina, punkt 12 (fp, kd, c)

av Eskil Erlandsson (c), Holger Gustafsson (kd), Allan Widman (fp) och Birgitta Ohlsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Kina. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U239 yrkande 7 och avslår motionerna 2002/03:U205 yrkande 2 och 2004/05:U205 yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Vi menar att all kinesisk maktpolitik och hot mot Taiwan måste fördömas klart och tydligt eftersom det är i strid med folkrätt och den internationella säkerheten i FN-stadgans mening, oavsett om Taiwan entydigt vunnit internationellt erkännande eller inte. Varje antydning om att Beijing kan komma att använda väpnat våld eller utpressning för att uppnå sina mål om att införliva Taiwan måste avvisas. Medborgarna i Taiwan avgör själva om de vill bli en del av Folkrepubliken Kina eller fortsätta leva sitt eget liv. Sverige och EU måste göra detta helt entydigt gentemot den kinesiska statsledningen.

Diktaturstaten Kina är en militärmakt som använder vapen för att hota Taiwan. Kinesiska företrädare har uttryckligen sagt att en konflikt med Taiwan inte går att utesluta om landets president Chen Shui-bian fortsätter sin demokratisering av landet, vilket Kina hävdar är självständighetssträvanden. Att häva EU:s vapenembargo mot Kina skulle därför få allvarliga konsekvenser för den säkerhetspolitiska situationen i området.

Trots detta och trots att Kina är världens största diktatur där flera hundra tusen människor hålls fängslade i arbetsläger, politiska partier är förbjudna och tryck- och yttrandefriheten är kraftigt inskränkt, fattade Europeiska rådet vid sitt möte den 12 december 2003 beslut om att se över frågan om ett hävande av vapenembargot mot Kina. Detta skedde främst på initiativ av Frankrike och Tyskland. Sverige motsatte sig inte detta beslut. Embargot infördes med enhällighet av EU-länderna efter massakern på Himmelska fridens torg 1989. Det kan endast avskaffas genom ett enhälligt beslut.

Hittills har ingen kunnat påvisa att Kina har viljan eller förmågan till en omsvängning i den förda politiken gentemot Taiwan. Tanken att Kinas hotpolitik mot Taiwan inte skulle förvärras om Kina får importera vapen från EU-länder saknar trovärdighet. En eventuellt modifierad uppförandekod för EU-länder – som nu diskuteras – kan heller aldrig bli strängare än en rekommendation till medlemsländerna.

Vi anser därför att Sverige bör verka för att EU:s vapenembargo inte skall hävas. Av den svenska regeringen kräver detta byggande av allianser och i sista hand beredskap att använda vetot.

Särskilda yttranden

1. Säkerhetspolitiska utgångspunkter, punkt 1 (m)

Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Karin Enström (m) och Ewa Björling (m) anför:

Liksom i försvarsberedningen har vi gemensamt arbetat fram ståndpunkter som innebär att den säkerhetspolitiska linjen ligger fast. Därför har vi i detta betänkande inte reserverat oss till förmån för tidigare framlagda yrkanden.

Den säkerhetspolitiska linje som riksdagen i bred enighet har beslutat om betonar att den framtida säkerheten bäst garanteras genom gemenskap och samverkan med andra länder. Moderaterna anser att Sveriges grundinställning bör vara att vi, som ett mot omvärlden öppet och internationalistiskt inriktat land, fullt ut skall vara med i varje form av det internationella samarbetet. Endast om det finns mycket starka nationella skäl som talar emot samarbete, är utanförskap att förorda.

De hot Sverige kan stå inför i framtiden kan inte bemötas på egen hand utan måste avvärjas i gemenskap med andra fria och demokratiska nationer. Sverige skall ta sin del av ansvaret för internationell säkerhet, fred och solidaritet. Ett nära samarbete mellan Europa och USA utgör här den bästa fredsgarantin. Fortsatt starkt amerikanskt engagemang i Europa i allmänhet och Östersjöregionen i synnerhet är ett vitalt svenskt intresse. Den transatlantiska länken är avgörande för Europas säkerhet.

Kärnan i den europeiska militära säkerhetsstrukturen kommer att och skall vila i Natostrukturer. För svensk del skulle ett Natomedlemskap öka vårt inflytande och förmåga att agera i samverkan med andra.

De baltiska ländernas inträde i Nato aktualiserar frågor om Sverige löper risk att marginaliseras i säkerhetspolitiskt avseende och vad som skulle kunna göras för att förhindra en sådan utveckling. En rimlig svensk handlingslinje vore att agera på ett sådant sätt att Sverige av övriga länder i Nordeuropa uppfattas som en relevant partner över hela det säkerhetspolitiska fältet.

2. Säkerhetspolitiska utgångspunkter, punkt 1 (mp)

Lars Ångström (mp) anför:

Miljöpartiet anser att den nya EU-konstitutionen är en sådan genomgripande förändring av EU-samarbetet att folket måste få avgöra Sveriges hållning i en folkomröstning. Inom det säkerhetspolitiska området omfattar konstitutionen bl.a. en solidaritetsklausul som riskerar att underminera trovärdigheten i den svenska militära alliansfriheten. Utskottet menar i detta betänkande att den svenska militära alliansfriheten har tjänat oss väl. Utskottet slår också fast att det i Sverige finns en bred politisk uppslutning och en stark folklig förankring kring vår linje att förbli militärt alliansfria.

Utskottet ser ingen anledning att ompröva denna ståndpunkt. Det är bra. Miljöpartiet kan inte acceptera en konstitution som leder till en svensk kursändring när det gäller militära allianser. Detta gäller naturligtvis i synnerhet om inte medborgarna får säga sitt.

Utskottet beskriver samarbetet mellan EU och Nato utan att problematisera vad detta närmande kan resultera i när det gäller trovärdigheten för Sveriges militära alliansfrihet. Det hänvisas ofta till att Sverige kan samarbeta med Nato i alla former så länge som samarbetet inte omfattar de ömsesidiga försvarsgarantierna. Därvidlag sägs den militära alliansfriheten vara intakt. Miljöpartiet vill dock bedöma alliansfrågan på ett mer kvalitativt sätt än så. Det finns starka kopplingar i form av planeringsprocesser m.m. mellan EU och Nato. En fortlöpande redovisning av de steg som tas och de processer som pågår inom detta område måste från regeringens sida ske gentemot riksdagen. Samarbetet får inte utvecklas på ett sådant sätt att Sveriges självständighet och militära alliansfrihet omöjliggörs.

Miljöpartiet vill understryka vikten av att FN har det yttersta ansvaret för att upprätthålla internationell fred och säkerhet. FN är det enda organ som kan ge internationell legitimitet åt våldsanvändning, där möjligheten till beslut av säkerhetsrådet under stadgans kapitel VII speglar organisationens särställning. Sverige fattar i varje enskilt fall och i enlighet med svensk lag beslut om medverkan i en krishanteringsinsats. En förutsättning för svensk medverkan i en internationell fredsfrämjande insats är att denna vilar på folkrättslig grund. Enligt lagen om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands skall begäran av FN eller beslut i OSSE utgöra den folkrättsliga grunden för svenskt deltagande i en internationell fredsbevarande insats.

Utskottet skriver i detta betänkande att beslut om fredsframtvingande insatser, dvs. sådana insatser som kan innebära våldsanvändning utöver vad som kan anses vara självförsvar, fattas av FN:s säkerhetsråd i enlighet med FN-stadgan. Det är Miljöpartiets bestämda uppfattning att denna grundpelare i internationellt samarbete skall bestå. Det är också av stor vikt att FN reformeras mot en vetofri kultur så att inte nödvändiga fredsfrämjande insatser förhindras genom ett veto. I de fall ett sådant veto skulle blockera en nödvändig fredsfrämjande insats vill Miljöpartiet understryka vikten av att FN använder sig av Uniting for peace-resolutionen.

3. Kina, punkt 12 (m)

Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Karin Enström (m) och Ewa Björling (m) anför:

Utskottet är mycket tydligt beträffande situationen i Kina. Därmed ges regeringen ett gott underlag för en tydlig och väl förankrad politik såväl inom EU som i de bilaterala förbindelserna med Kina.

Vi vill särskilt understryka att EU tillsammans med USA måste vara fortsatt tydliga i sin kritik av den kommunistiska regimen i Kina för uteblivna politiska reformer och brott mot de mänskliga rättigheterna.

Taiwan är en fullt utvecklad demokrati med 23 miljoner invånare. Mot denna demokrati riktas i dag 450 missiler på det kinesiska fastlandet, och den kinesiska upprustningen fortsätter. Detta är ett oacceptabelt förhållande. Relationerna mellan Taiwan och Folkrepubliken Kina måste lösas på fredlig och demokratisk väg och inte under trycket av militära hot.

Såväl situationen beträffande mänskliga rättigheter som det militära hotet mot Taiwan talar emot ett hävande av EU:s vapenembargo.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Följdmotioner

2003/04:U17 av Cecilia Wigström m.fl. (fp)

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om försönings- och sanningskommissioners roll i läknings- och normaliseringsprocessen efter ett krig eller en diktatur.

2004/05: Fö8 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres under rubriken EU:s gemensamma utrikes- och försvarspolitik, angående väpnat angrepp mot annat EU-land.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att inga svenska militära resurser för krishantering får sättas in utan ett entydigt mandat från FN:s säkerhetsråd.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen redovisar för riksdagen hur den hitintills drivit genusfrågorna i de internationella forum för krishantering där Sverige är representerat samt hur den framgent ämnar utveckla arbetet med att driva genusfrågor internationellt.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att allt internationellt materielsamarbete vad gäller vapenmateriel skall utgå från de svenska restriktiva reglerna för exportkontroll som finns.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige inte deltar i EU:s försvarsmaterielbyrå.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige inte skall delta i krishanteringsövningar inom Nato.

2004/05: Fö28 av Ulf Holm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om en vidgad hotbild.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om säkerhetspolitiska utgångspunkter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att Sverige inte bör delta med militära förband till EU:s snabbinsatsstyrkor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om solidaritetsklausulen i EU-konstitutionen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte skall delta i krishantering eller annan militär verksamhet utan ett entydigt mandat från FN:s säkerhetsråd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svenskt deltagande i internationella militära operationer alltid måste föregås av ett beslut i Sveriges riksdag.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte, ensamt eller genom medlemskapet i EU, skall närma sig Nato.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 1999

1999/2000:U402 Lennart Daléus m.fl. (c):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka reglerna till skydd för civilbefolkningen och att sprida kännedom om och respekt för mänskliga rättigheter genom utbildning och övervakning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:U203 av Sten Tolgfors (m):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med mandat att granska Sveriges säkerhetspolitiska agerande under tiden 1969-1989 på samma sätt som tiden fram till 1969 granskats tidigare.

2002/03:U205 av Sten Tolgfors (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Folkrepubliken Kinas kärnvapenupprustning samt missilprogram.

2002/03:U212 av Maud Olofsson m.fl. (c):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inleda en dialog med Ryssland om civil/militär och fredlig samverkan.

2002/03:U234 av Carl B Hamilton m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige omgående bör söka medlemskap i Nato.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Rysslands integration i det europeiska säkerhetssamarbetet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny svensk säkerhetspolitisk doktrin bör utgå från att Sverige aktivt skall bidra till att skapa en alleuropeisk fredsordning.

2002/03:U278 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att införa lagstiftning enligt den österrikiska modellen för att åstadkomma en kärnvapenfri zon i Europa.

2002/03:U280 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att säkerhetspolitikens utgångspunkt är varje människas rätt till liv och värdighet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hiv/aids skall bedömas som en säkerhetspolitisk risk.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den internationella säkerhetspolitiken alltmer bygger på solidarisk och avtalsbunden samverkan med andra stater och att Sverige aktivt skall delta i sådan samverkan.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den svenska säkerhetspolitiken.

2002/03:U296 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att insatser för försoning måste få ökat utrymme inom det konfliktförebyggande och fredsuppbyggande arbetet.

2002/03:U311 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att civila fredsstyrkor, med bas i frivilligorganisationer, med utbildning och kompetens att tjänstgöra vid kriser och konflikter, bör skapas i alla länder.

2002/03:U313 av Agne Hansson m.fl. (c):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nödvändigheten av en beredskap att omprioritera insatser mot konflikt- och krishantering.

2002/03:U322 av Bo Lundgren m.fl. (m):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om massförstörelsevapen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att ett framhävande av de mänskliga rättigheternas
universalitet måste vara en hörnsten i svensk utrikespolitik.

2002/03:U323 av Bo Lundgren m.fl. (m):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vikten av att Sverige inte hamnar i en situation där
Sverige utgör det enda av de nordisk-baltiska länderna som valt att
stå utanför Nato.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige skall ha beredskap att snabbt ställa resurser
till förfogande för utökade insatser på Balkan.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige skall verka för att OSSE tar ett utökad
ansvar för säkerheten i Östeuropa och Centralasien.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sveriges stöd till de baltiska staterna främst skall
inriktas på militärt stöd och annan suveränitetsuppbyggnad, miljö-
förbättrande åtgärder och smittskyddsarbete.

2002/03:U327 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att tillsätta en parlamentariskt sammansatt arbets-
grupp för att utreda frågan om ett utvidgat säkerhetsbegrepp, där bl.
a. hiv/aids och andra sjukdomar av epidemisk karaktär ingår.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en utredning med en bred vetenskaplig ansats där hiv/
aids och liknande sjukdomar av epidemisk karaktär sätts in i ett
säkerhetspolitiskt perspektiv.

2002/03:U328 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN och andra internationella organ
arbetar för att kvinnors utsatta situation i krig uppmärksammas i
större omfattning.

2002/03:Fö240 av Allan Widman m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om den säkerhetspolitiska utvecklingen.

2002/03:Fö241 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt bör engagera sig i att få till stånd en global anslutning till Ottawakonventionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ge direkt stöd till vård, rehabilitering och social och ekonomisk återanpassning av minoffer.

2002/03:Fö260 av Gunnar Hökmark m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om säkerhets- och försvarspolitik.

2002/03:Fö261 av Lars Ångström m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att konkretisera sitt handlingsprogram för att förebygga väpnade konflikter med att se över möjligheten att skapa ett institut för internationell konflikt- och terrorförebyggande verksamhet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:U203 av Maud Olofsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mänsklig säkerhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att fördjupa förståelsen av konflikters karaktär och deras konsekvenser.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det konfliktförebyggande arbetet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunna mobilisera, organisera och sända kompetent personal till konfliktområden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokala grupper och nätverks, föreningslivets, de politiska partiernas och det civila samhällets roll i konfliktförebyggande arbete.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnors roll i det konfliktförebyggande arbetet och i det konfliktläkande arbetet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om frivilligorganisationers kunskaper, kompetens och roll i konfliktförebyggande arbete och konflikthantering.

2003/04:U208 av Sten Tolgfors (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om neutralitetspolitiken.

2003/04:U251 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vikten av att vidga det säkerhetspolitiska begreppet i
Sverige till att även gälla allvarliga smittsamma sjukdomar.

2003/04:U256 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om inriktningen av den svenska säkerhetspolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om svensk förmåga till tidiga och framskjutna insatser
med militära förband i samverkan med andra länder.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om fördjupat och intensifierat säkerhetspolitiskt samar-
bete mellan de nordiska länderna.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om fortsatt stöd till uppbyggnad av Estlands, Lettlands
och Litauens försvarsmakter.

2003/04:U258 av Allan Widman m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige aktivt bör engagera sig för att få till stånd
en global anslutning till Ottawakonventionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör ge direkt stöd till vård, rehabilitering
och social och ekonomisk återanpassning av minoffer.

2003/04:U274 av Annika Qarlsson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige skall gå före i arbetet med att involvera
kvinnor i det internationella arbetet med konflikthantering och freds-
processer.

2003/04:U278 av Eva Flyborg m.fl. (fp, m, c, kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att integrera ett genderperspektiv i all fredsfräm-
jande verksamhet.

2003/04:U294 av Michael Hagberg och Christin Nilsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Sveriges ansvar vid utbildning av poliser som skall tjänstgöra i utlandet.

2003/04:U329 av Carl B Hamilton m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rådande säkerhetspolitiska fyrpartidoktrin är överspelad av verkligheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny säkerhetspolitisk doktrin bör utgå från att Sverige aktivt skall bidra till att skapa en alleuropeisk fredsordning och att länders säkerhet i dag bäst uppnås i gemenskap med andra.

2003/04:U335 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för fortsatt stöd till framställande av manualer för fredliga metoder av konfliktlösning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fredsstyrkor med civila uppdrag och med bas i frivilligorganisationer skapas i alla länder för att tjänstgöra vid kriser och konflikter.

2003/04:U352 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att processer för försoning måste få ökat utrymme inom både det konfliktförebyggande och fredsuppbyggande arbetet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:K431 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av en gemensam utrikespolitik och vikten av att EU talar med en röst i utrikespolitiken.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att stärka den transatlantiska länken och EU:s samarbete med Nato.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den europeiska grannskapspolitiken.

2004/05:U205 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Folkrepubliken Kinas kärnvapenupprustning samt missilprogram.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om risken för en upprustningsspiral i Asien.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Kinas politiska och ekonomiska betydelse i världen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjer för en tydlig svensk Kinapolitik.

2004/05:U216 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Ryssland och EU:s politik gentemot Ryssland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör söka medlemskap i Nato.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den rådande säkerhetspolitiska fyrpartidoktrinen är överspelad av verkligheten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att en gemensam EU-försvarspolitik skall syfta till att främja en alleuropeisk fredsordning och inte bör utvecklas mot att EU bygger upp ett eget, av den transatlantiska länken, oberoende försvar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en svensk strategi för internationella insatser.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordningsfördelarna med ett Nato-medlemskap.

2004/05:U219 av Maud Olofsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, EU och FN måste förbereda sig på ett nytt sätt för att möta de nya hot som finns, att det är av stor betydelse att insatser mot sjukdomar görs, att det finns klara och tydliga regler för fördelning av naturresurser samt att dialogen och det internationella samarbetet ökar.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kraftfulla insatser i fredsfrämjande syfte från svensk sida.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det transatlantiska samarbetet, Sverige, EU och USA.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige aktivt internationellt skall verka för att
resolution 1325 från FN:s säkerhetsråd om kvinnor i konfliktsitua-
tioner implementeras i allt större utsträckning.

2004/05:U221 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om regionala organisationers betydelse för krishantering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om behovet av svensk förmåga att agera vid krishante-
ringsinsatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att FN och EU måste kunna agera snabbt, både
politiskt och militärt, vid behov av krishantering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att statsuveräniteten inte kan överordnas de mänsk-
liga rättigheterna.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om funktionsfördelning mellan olika organisationer vid
krishantering.

2004/05:U222 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sveriges skall vara med i den europeiska säker-
hetsordningens alla delar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att ambitionen för Europapolitiken måste vara att
Sverige skall kunna göra mer för att bidra till stabilitet och krishan-
tering i Europa.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om EU som verktyg för det breda säkerhetsbegreppet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vikten av Natos strukturer för EU:s möjligheter att
agera i fredsbevarande operationer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Nato är den organisation som också fortsättnings-
vis bör svara för säkerhetspolitikens kärna, den militära förmågan
och de ömsesidiga försvarsförpliktelserna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om neutralitetspolitiken.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om svenskt Natomedlemskap.

2004/05:U223 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mandatfrågan i EU:s krishantering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att civil krishantering försvåras eller omöjliggörs utan en trovärdig militär krishanteringsförmåga inom EU.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige uttryckligen skall acceptera Europeiska rådets slutsatser från Helsingfors angående mandatet för EU:s krishanteringsinsatser.

2004/05:U225 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla folkrätten till ett bättre skydd för mänskliga rättigheter inom länder.

2004/05:U226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konflikthantering och säkerhet i områden i akut kris.

2004/05:U239 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU gentemot den kinesiska maktledningen entydigt måste fördöma all kinesisk maktpolitik mot Taiwan.

2004/05:U242 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en väl förankrad svensk och europeisk säkerhetspolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige fullt ut skall vara med i varje form av det internationella samarbetet, såvida det inte finns mycket starka nationella skäl som talar emot.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige fullt ut skall delta i PSI, som syftar till att hindra framställning och spridning av massförstörelsevapen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör lägga mer kraft på Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges Rysslandsstrategi bör uppdateras.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen i Darfur i Sudan.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om behovet av tillräcklig kapacitet i EU:s krishanterings-
förmåga samt att Sverige måste kunna ta sin del av ansvaret.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om inriktningen av det svenska försvaret.

2004/05:U260 av Lotta Hedström (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen och världssamfundet bör förmå USA
att återansluta sig till ABM-avtalet (rustningskontrollavtalet).
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen och världssamfundet bör förmå USA
att ratificera provstoppsavtalet för kärnvapen (Comprehensive Test
Ban Treaty).
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen och världssamfundet bör förmå USA
att lägga ned alla planer för ett eget missilförsvar (NMD).
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att EU och FN skall förkasta USA:s nya säkerhets-
politiska doktrin.

2004/05:U267 av Agne Hansson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige offentligt bör uttrycka att situationen i
Darfur är ett folkmord.

2004/05:U268 av Alice Åström m.fl. (v):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att ett FN-mandat även skall inkludera vad som
stadgas i FN:s resolution 1325 från år 2000 om kvinnor i krishante-
ring.

*2004/05:U275 av Lotta Hedström och Helena Hillar Rosenqvist (båda
mp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige
inte skall skicka militär eller civil personal till krigsområden som
förorenats med utarmat uran.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige
verkar för att USA reparerar skadorna på människor och miljö efter
krigföring med utarmat uran.

2004/05:U283 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att öka de riktade insatserna för att förbättra kvin-
nors och barns situation i det konfliktförebyggande och fredsupp-
byggande arbetet.

2004/05:U287 av Maria Hassan (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om initiativ för att åstadkomma en kärnvapenfri zon i
Europa samt en lagstiftning enligt den österrikiska modellen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att inom EU verka för att icke-kärnvapenstater som
i dag åtnjuter de av Nato utsträckta kärnvapengarantierna själva, och
gemensamt, avsäger sig dessa garantier.

2004/05:U304 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om smarta sanktioner.

2004/05:U314 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att svensk säkerhetspolitik skall byggas på en grund
av kollektiv samverkan med våra grannländer, FN, EU och Nato, för
att säkra fred, stabilitet och säkerhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att svensk förmåga att medverka i internationellt
fredsbevarande insatser måste stärkas också vad avser fredsfram-
tvingande uppgifter som påkallas av FN.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att svensk säkerhetspolitik skall utformas i ett brett
perspektiv som omfattar diplomati, ekonomiskt bistånd, räddnings-
insatser och militärt stöd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige stärker sitt deltagande via den gemen-
samma säkerhetsstrategin och utvecklandet av solidaritetsklausulen
för ökad krishanteringsförmåga inom EU.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sveriges deltagande i arbetet med försvarsmateri-
elbyrån är angeläget.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att svenskt ställningstagande i konflikt och kris skall
grundas på huruvida grundläggande värden som mänskliga rättighe-
ter, demokrati, öppenhet och rättssäkerhet respekteras av parterna.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen i alla relevanta utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska kontakter och sammanhang skall betona att världens stater och nationer måste leva upp till FN:s säkerhetsråds resolution 1325.

2004/05:U331 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

25. Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en vidareutveckling i synen på konflikt- och säkerhetsfrågornas koppling till biståndet.

BILAGA 2

Förkortningar

ABM,	Anti-Ballistic Missile Treaty.
AMIS,	the African Union Mission in the Sudan.
AU,	Afrikanska unionen.
EAPR,	Euroatlantiska partnerskapsrådet.
ECOWAS,	The Economic Community of West African States.
EDA,	European Defence Agency (Europeiska försvarsbyrån).
ENP,	European Neighbourhood Policy.
ESFP,	Europeiska säkerhets- och försvarspolitiken.
EUMM,	European Union Monitoring Mission.
EUPM,	European Union Police Mission.
ISAF,	International Security Assistance Force for Afghanistan.
GUSP,	EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.
HCNM,	High Commissioner on National Minorities, Högkommissarien för frågor om nationella minoriteter.
IAEA,	International Atomic Energy Agency (Internationella atomenergiorganet).
ICC,	International Criminal Court.
ICISS,	The International Commission on Intervention and State Sovereignty.
ICTR,	International Criminal Tribunal for Rwanda, Rwandatribunalen.
IICTY,	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, Jugoslavientribunalen.
IGAD,	Intergovernmental Authority on Development.
ISAF,	International Security Assistance Force.
JMC/JMM,	Joint Military Commission/Joint Monitoring Mission.
KFOR,	Kosovo Force.
MEDA,	the Euro-Mediterranean Partnership (Barcelona Processen).
MONUC,	United Nations Mission in the Democratic Republic of Congo.
MUST,	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten.
NNSC,	Neutral Nations Supervisory Commission.
NRF,	Nato Response Force.
NMD,	National Missile Defence.
NPT,	Non-Proliferation Treaty (icke-spridningsavtalet).
OSSE,	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSCE, Organization for Security and Co-operation in Europe).
PFF,	Partnerskap för fred (PFP, Partnership for Peace).
PCC,	Prague Capability Commitment.

PSI,	Proliferation Security Initiative.
SFOR,	Stabilisation Force in Bosnia and Herzegovina.
SADC,	Southern African Development Community.
UNAMA,	United Nations Assistance Mission in Afghanistan.
UNAMSIL,	United Nations Mission in Sierra Leone.
UNAIDS,	the Joint United Nations Programme on HIV/AIDS.
UNFPA,	the United Nations Population Fund (FN:s befolkningsfond).
UNMEE,	United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea.
UNMIK,	United Nations Mission in Kosovo.
UNMIL,	United Nations Mission in Liberia.
UNMISET,	United Nations Mission of Support in East Timor.
UNMOGIP,	United Nations Military Observer Group in India and Pakistan.
UNOMIG,	United Nations Observer Mission in Georgia.
UNOWA,	United Nations Office for West Africa.
UNTSO,	United Nations Truce Supervision Organization.
WHO,	World Health Organization (Världshälsoorganisationen).